

panorama

inforegio

31

2009. gada rudens

Klimata pārmaiņas –
ko dara reģionos

lv

REDAKTORA SLEJA

Dirk Ahner

3

PĀRSKATS

Klimata pārmaiņas – kā samazināt emisiju šodien, lai pielāgotos nākotnei

4–7

8–11

INTERVIJAS

Jeremy Rifkin – Chitra Nadarajah – Alain Hubert – Juergen Kropp

12–13

PĀRI ROBEŽĀM

Gisinga – vieta, kur atmaksājas zaļais sapnis

14–16

UZ ZEMES

Reinjona – sala ar misiju

17

PROBLĒMU SAVLAICĪGA NOVĒRŠANA

ERAF mainās, lai veicinātu ieguldījumus ēku energoefektivitātē

18–19

KOPĪGS PAMATS

Kopīga rīcība klimata pārmaiņu mazināšanai

20

UZZINIET VAIRĀK

21

REĢIONĀLIE JAUTĀJUMI

Reģionālās politikas vadību pārņem jauns komisārs – iepazīsimies ar Pavelu Samecki

22–23

KAS NOTIEK MŪSU PROJEKTOSManheimas *Popakademie* – Nanoveselības centrs

24–25

SADARBĪBAS TĪKLU VEIDOŠANA

Komunikācija – noderīga visai planētai

26

IEPRIEKŠĒJAIS IZDEVUMS, NĀKAMAIS IZDEVUMS

27

DARBA KĀRTĪBA

28

NODROŠINIET, KA JŪS SADZIRD

Fotoattēli (lappuses):

Vāks: Istockphoto

4., 6., 7., 8., 9., 14., 15., 16., 19., 24., 25. lappuse: © EC

5., 10., 24., 25., 26. lappuse: © Istockphoto

9. lappuse: © Rebecca McDonnell

10. lappuse: © International Polar Foundation, R. Robert

11. lappuse: © Juergen Kropp

12. lappuse: © EEE GmbH

18. lappuse: © JCR

22. lappuse: © HorstHamann / Popakademie

23. lappuse: © CNH

Redaktors: Raphaël Goulet, Eiropas Komisija, Reģionālās politikas ģenerāldirektors

Šis žurnāls ir iespiests angļu, franču un vācu valodā uz pārstrādāta papīra.

Tas ir pieejams 21 valodās šajā vietnē: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panora_en.htm

Šajā publikācijā paustie viedokļi ir autoru viedokļi un ne vienmēr atspoguļo Eiropas Komisijas nostāju.

Klimata pārmaiņas – vispārējā ietekme un sekas reģionos

Galvenā problēma, ar kuru šodien nākas sastapties mūsu planētai, ir klimata pārmaiņu izraisītā ietekme – tas ir globāls apdraudējums, kas izpaužas visdažādākajā veidā. Vienalga, vai iet runa par plūdiem vai sausumu, tas, kā izmaiņas mūs skar šodien un ko tās mums gatavo nākotnē, ir atkarīgas no reģiona, kurā mēs dzīvojam. Tāpēc ar šo ietekmi saistītās problēmas ir jārisina reģionu līmenī. Laikā, kad valstu valdības pulcējas ANO 15. konferences par klimata pārmaiņām Kopenhāgenā, lai vienotos par emisijas samazināšanu, reģionos rit darbs, lai palīdzētu cilvēkiem pielāgoties šīm pārmaiņām, kas nenovēršami tuvojas.

Kā skaidro ekonomists un politiskais konsultants klimata pārmaiņu jautājumos Džeremijss Rifkins (*Jeremy Rifkin*), reģionālā attīstība šajā kontekstā ir būtiski svarīga, jo tieši reģionos tiek tērēts finansējums. No intervijas ar Rifkinu mēs uzzinām vairāk par to, kas pēc viņa domām būtu darāms, lai samazinātu emisiju, un kā īstenojama trešā industriālā revolūcija, kas pamatosies uz dalītu un ne vairs centralizētu enerģijas ražošanu, dodot mums iespēju noturēt emisiju nekaitīgā līmenī.

Šajā *Panorama* numurā mēs analizējam arī nesen veiktās izmaiņas Eiropas Reģionālās attīstības fondā, kuru tagad var izmantot dzīvojamo ēku energoefektivitātes atbalstam. Pēc dalībvalstu izvēles šī būtiski svarīgā mērķa tuvināšanai var atvēlēt līdz astoņiem miljardiem euro.

Mēs jau pašlaik izjūtam ietekmi, ko rada globālā sasilšana. Kad laika apstākļi kļūst aizvien ekstremālāki un sabiedrības veselība cieš no karstuma viļņiem un jaunām slimībām, tieši reģionālā politika ir pietiekami elastīga un ļauj sniegt palīdzīgu roku Eiropas iedzīvotājiem, kam pastāvīgi nākas pielāgoties mainīgajai situācijai.

Dirk Ahner

Eiropas Komisijas Reģionālās politikas ģenerāldirektorāta vadītājs

...ar klimata ietekmi saistītās problēmas ir jārisina reģionu līmenī

KLIMATA PĀRMAIŅAS – KĀ SAMAZINĀT EMISIJU ŠODIEN, LAI PIELĀGOTOS NĀKOTNEI

62% no aptaujātajiem Eiropas iedzīvotājiem uzskata klimata pārmaiņas par visnopietnāko problēmu, ar ko saskaras šodienas pasaule, t. i., draudu, ko vienlīdz nopietni uztver gan reģionālās politikas veidotāji, gan Eiropas Komisija kopumā. ES ievieš virkni pasākumu, lai pretotos klimata pārmaiņu radītajām sekām un samazinātu emisiju.

Panorama tos analizē un apsver klimata pārmaiņu ietekmi, kā arī to, ar kādiem politiskiem līdzekļiem un pasākumiem var pārvarēt emisijas jau radīto ietekmi un samazināt tās turpmāko līmeni.

Enerģija pārmaiņām

Mēs atrodamies krustcelēs, kad "parasta saimnieciska darbība" vairs nav perspektīva. Lai virzītos uz priekšu, pilnīgi jāpārskata enerģijas un dabas resursu avoti, izmantošana un saglabāšana – tie ir galvenie faktori klimata pārmaiņu aizturēšanai un ilgtspējīgas attīstības veicināšanai.

Radikāla pārvērtēšana arī var palīdzēt ES izklūt no ekonomiskās lejupslīdes, ja tā strauji ķersies pie pilnīgi jaunas energosistēmas veidošanas, ko šobrīd sāk pielīdzināt trešajai industriālajai revolūcijai.

Eksperti iesaka pārorientēties uz zemas oglekļa emisijas ekonomiku ar tīrām elektroenerģijas sistēmām, daudz mazāku enerģijas patēriņu un plašāku atjaunojamo enerģijas avotu izmantošanu, tostarp pārvadājumos. Jautājums ir par to, kā Savienībai klimata pārmaiņu radītās problēmas pārvērst jaunās iespējās?

Tīra enerģija dara ekonomiku spēcīgāku

Jau šodien virzība uz atjaunojamo enerģijas avotu izmantošanu Eiropā ir radījusi šai nozarē vairāk kā 300 000 darba vietu. Lai izturētu ekonomikas lejupslīdi, ES rosina dalībvalstīm vairāk ieguldīt energoefektivitātē, tīrāk tehnoloģijās, tīrā transportā, energosavienojumos un platjoslas tīklos.

Vairāk kā 65% (€230 miljardi) no kohēzijas politikas ietvaros atvēlētajiem līdzekļiem ir paredzēti ieguldījumiem četrās prioritārās jomās: cilvēkos (darba vietās), uzņēmējdarbībā, infrastruktūrā un enerģētikā, pētījumos un inovācijā. Šāds uzsvars ir būtisks, jo attiecīgās jomas ļaus ekonomikai ātrāk atveseļoties, uzlabos konkurētspēju un palīdzēs pielāgoties ekonomikai ar zemu oglekļa emisiju.

Šī gada maijā **Eiropas Reģionālās attīstības fonds** tika paplašināts, ļaujot no fonda līdzekļiem atbalstīt arī ieguldījumus ar ēkām saistītajā enerģētikā. Tagad fondā ir atvēlēti līdzekļi energoefektivitātei un atjaunojamo enerģijas avotu izmantošanai dzīvojamās ēkās visās ES dalībvalstīs. Šī summa var sasniegt līdz 4% no visiem līdzekļiem, ko piešķir ERAF, un tas nozīmē, ka energoefektivitātei un atjaunojamiem enerģijas avotiem dzīvojamās ēkās var novirzīt līdz astoņiem miljardiem euro, ja dalībvalstīs izlems pārdalīt līdzekļus, ievērojot šīs prioritātes. (Plašāk sk. 17. lpp.)

Nav šaubu, ka atjaunojamie enerģijas avoti, viedie elektrotīkli, ar elektrību un ūdeņradi darbināmi automobiļi, akumulatoru tehnoloģija un energoefektīvi izstrādājumi un pakalpojumi turpmākajās desmitgadēs būs strauji augošas nozares.

ES jaunā tirgus avangardā

ES var labi izmantot visas pārorientēšanās priekšrocības, jo tā arī iepriekš ir aktīvi darbojusies atjaunojamās enerģijas ieviešanā. Tā ir radījusi pasaules līderus atjaunojamās enerģijas jomā, un tai jāizmanto savas labās starta pozīcijas zemas oglekļa emisijas tehnoloģiju ieviešanai un citiem pasākumiem, kas nodrošina augstāku efektivitāti. Galvenais faktors šī mērķa īstenošanai ir pētniecība.

Lai maksimāli palielinātu potenciālu, finansējuma un pētījumu koordinēšanai nesēn ir pieņemts Energotehnoloģiju stratēģiskais plāns. Jau tagad sabiedrība, Eiropas rūpnieki un pētnieki apvienojas, lai strādātu pie sešām Eiropas industriālajām iniciatīvām: vēja, saules, bioenerģijas, oglekļa uztveršanas un uzglabāšanas, viedajiem elektrotīkliem un kodola skaldīšanas.

Energoefektivitātes veicināšana un videi draudzīgo produktu plašāka ieviešana ir viens no galvenajiem Eiropas ekonomikas atveseļošanās plāna uzdevumiem; tā ir ES atbilde uz ekonomikas krīzi, kas ved mūs pretim radošai, uz zināšanām balstītai ekonomikai.

€105 miljardi no kohēzijas politikai paredzētajiem līdzekļiem tiks ieguldīti

- pētniecībā, tehnoloģijā un ekoinovācijā, tostarp MVU finansēšanā (€3 miljardi);
- ekonomikā ar zemu oglekļa emisiju, veicot ieguldījumus ilgtspējīgā transportā un enerģētikā (€48 miljardi);
- lai palīdzētu ES valstīm nodrošināt atbilstību vides tiesību aktiem (€54 miljardi, no kuriem €28 miljardus paredzēts tērēt atkritumu un ūdeņu apsaimniekošanai).

Jaunā gadsimta energoapgāde

Mums nav jāsauglabā atkarība no tiem enerģijas avotiem, kurus mēs izmantojam agrāk. **Kistelekas** pilsēta Ungārijā laikā no 2004. līdz 2006. gadam no reģionālās attīstības fondiem ir saņēmusi gandrīz €1,6 miljonus **ģeotermiskās enerģijas** izmantošanai. Tā rezultātā astoņas valsts iestādes tiek apgādātas ar ģeotermisko enerģiju par cenu, kas ir zemāka par gāzes cenu, un šis projekts ir labs piemērs citām pašvaldībām, kuras apsver iespēju uzstādīt līdzīgas sistēmas.

Sistēmai nav vajadzīga īpaša uzraudzība, un tā ļauj nomainīt novecojušās gāzes apkures krāsnis, ieviešot lētāku, videi draudzīgāku tehnoloģiju; tā rezultātā attiecīgās iestādes var apkurināt ar aptuveni 10% ietaupījumu, vienlaicīgi samazinot emisijas radīto piesārņojumu.

Vācijas pilsētā **Brandenburgā** gandrīz €8 miljoni no reģionālā finansējuma tika ieguldīti rūpnīcas celtniecībā uzņēmumam **Odersun**; šis uzņēmums ražo **saules baterijas** un savulaik piegādāja tās Pekinas olimpiskajam stadionam. Uzņēmums specializējas plānplēves saules bateriju ražošanā uz vara lentas. Tehnoloģijas nodrošinātās konstruktīvās iespējas ļauj dažādot saules fotoelementu izmantošanu, paplašinot saules enerģijas pielietojumu.

Pielāgošanās klimata pārmaiņām

Kaut arī ir izveidota politika un novirzīts finansējums siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšanai, līdzšinējā emisija jau tagad ir ievērojami ietekmējusi klimatu. 2009. gada aprīlī Komisija izdeva "Balto grāmatu par adaptāciju klimata pārmaiņām", lai uzsvērtu to, kā var pārvarēt ES vājumu attiecībā uz klimata pārmaiņu radīto ietekmi. Tā kā daudzkreiz ietekme ir atkarīga no vietējiem ģeogrāfiskajiem apstākļiem, bieži jāpielāgojas valsts vai reģiona līmenī.

Vismazāk aizsargātie ES reģioni atrodas Eiropas dienvidos, Vidusjūras baseinā, dažos ES galējos punktos un Arktikā. Ar īpašām problēmām nākas saskarties plūdiem pakļautās zemēs, kalnu ledājos, salās un piekrastes joslās.

Reģionālajai politikai atvēlētais finansējums apvieno cilvēkus, kuri parasti kopīgi nestrādā; tā rezultātā veidojas pārrobežu, starptautiska un starpreģionu sadarbība. Plūdiem, mežu ugunsgrēkiem un citām klimata pārmaiņu izraisītām dabas katastrofām robežas nav šķērslis. Tieši šajā jomā ir meklējama reģionālās politikas radītā pievienotā vērtība.

Kā paredzēt klimata pārmaiņas

Lai sagatavotos sekām, ir ļoti svarīgi, lai mūsu rīcībā būtu pienācīga informācija par ekstremālu laika apstākļu iespējamo ietekmi. Par laimi pētījumi kļūst aizvien mūsdienīgāki. Parasti atsaucas uz trim turpmāk izklāstītajiem scenārijiem:

- A1 scenārijs paredz, ka mēs turpinām veikt "parastu saimniecisko darbību" un pievēršties straujai inovācijai un augstam kapitāla apgrozījumam, maz uzmanības veltot ilgtspējībai; tas ir sliktākais scenārijs;
- B2 scenārijs ir pretējs. Šajā gadījumā mēs ņemam vērā izteiktās bažas un tiešām kļūstam par ilgtspējīgu civilizāciju ar zemu oglekļa emisiju; tas ir labākais scenārijs;
- A2 scenāriju visbiežāk izmanto Eiropā veiktajos pētījumos; tas pamatojas uz pasauli, kurā vēl aizvien valda brīvā tirdzniecība, bet tiek veikts darbs, lai panāktu ilgtspējību; tas ir vidusceļa scenārijs.

Mums nav citas izvēles kā pielāgoties

21. gadsimta sākumā mēs pirmo reizi redzam, ka tas, kā mēs izmantojam zemes resursus, būtiski un negatīvi ietekmē planētas fizikālos ciklus – ūdens, slāpekļa, skābekļa un jo īpaši oglekļa apriti ietekmē seši miljardi cilvēku, kas pašlaik dzīvo uz mūsu planētas.

Klimata pārmaiņas ietekmē katru no mums un arī tās sugas, kas mīt mums līdzās. Turpmāk ir minētas tikai trīs no galvenajām jomām, kuras ievērojami cietīs no klimata pārmaiņām, un raksturots ES un tās reģionālajā politikā veiktais darbs, lai palīdzētu Eiropas iedzīvotājiem pielāgoties šīm sekām.

ŪDENS

Paredz, ka klimata pārmaiņu rezultātā ūdens pieejamība Eiropā ievērojami mainīsies, – galvenokārt Dienvideiropā izjutīs aizvien lielāku ūdens trūkumu, bet lielākajā kontinenta daļā pastiprināsies plūdi.

Līdz šim vismaz 11% no Eiropas iedzīvotājiem un 17% no tās teritorijas ir cietuši no ūdens trūkuma. Pēdējā laikā novērotās tendences liecina, ka Eiropā aizvien biežāk trūkst ūdens.

Kopš 1998. gada plūdi ir aiznesuši apmēram 700 cilvēku dzīvības, aptuveni pusmiljons cilvēku ir pārvietoti, un radītie apdrošinātie ekonomiskie zaudējumi ir vismaz €25 miljardi. Lēš, ka, jūras līmenim paceļoties par 50 cm, saimnieciskās izmaksas, ko radīs piekrastes applūšana, būs €18 miljardi, bet pielāgošanās gadījumā zaudējumus var ievērojami samazināt līdz €1 miljardam gadā.

Pielāgošanās stratēģijas būs atkarīgas no dalībvalstīs un Eiropas mērogā pieņemtajiem ūdensapgādes noteikumiem un no tā, vai ūdensapgāde tiks iekļauta cita veida, piemēram, lauksaimniecības un energoapgādes politikā. Visa veida ūdensapgādes un teritoriālās plānošanas politikā jāparedz īstermiņa pasākumi, un ES atbalstīs informācijas apmaiņu, privātā sektora stimulēšanu un valsts ieguldījumus.

Piemērs tam, ko reāli var panākt ar reģionālo finansējumu, ir Donavas plūdu riska starptautiskās sadarbības projekts, kurš ir daļa no Dienvidaustrumu Eiropu aptverošās Eiropas Teritoriālās

sadarbības programmas. Tajā piedalās zinātnieki, valsts ierēdņi, NVO un citi interesenti, lai kartētu plūdu risku upes palienēs, uzskatāmi parādot to, kā reģionālais finansējums var veicināt starptautisko sadarbību. €6,5 miljonu lielajā kopbudžetā €5,1 miljonu ir ieguldījis ERAF.

SABIEDRĪBAS VESELĪBA

Klimata pārmaiņas visdažādākajā veidā ietekmē sabiedrības veselību. Nozīme ir vairākiem faktoriem, un tos visus saasina iedzīvotāju novecošanas demogrāfiskā tendence.

Pirmkārt, karstuma izraisītie nāves gadījumi. Temperatūrai paaugstinoties par 2°C, mēs varam sagaidīt divkārtu līdz trīskārtu nāves gadījumu skaita pieaugumu pilsētās. Ja turpinoties brīvai tirdzniecībai, mēs tomēr pievērsīsim uzmanību arī ilgtspējībai, tad var prognozēt, ka laikā līdz 2100. gadam karstuma izraisīto nāves gadījumu skaits palielināsies par 100 000. Ņemot vērā aukstuma izraisīto nāves gadījumu skaita samazinājumu, ik gadu ies bojā par 86 000 cilvēkiem vairāk.

Otrkārt, ūdens pieejamība un kvalitāte. Līdz 2070. gadam cilvēku skaits, kas cieš no ūdens trūkuma, varētu būt no 16 līdz 44 miljoniem.

Treškārt, palielināsies saslimšanas gadījumi, kas saistīti ar pārtiku un dzīvnieku pārnēsātām slimībām reģionos, kur to agrāk nebija; pašlaik izplatās slimības, kuras parasti saista ar siltāku klimatu, kas raksturīgs Ziemeļāfrikā vai Eiropas galējos dienvidos. Pirmās manāmās izmaiņas cilvēku veselībā varētu būt saistītas ar izmaiņām dažu infekcijas slimību ģeogrāfiskajā izplatībā (atbilstoši platuma grādiem un augstumam) un sezonalitātē, starp tām var minēt tādas transmisīvās infekcijas slimības kā malāriju un Denges drudzi, kā arī siltākiem mēnešiem raksturīgo pārtikas izraisīto infekciju (piem., salmonelozi).

Visbeidzot jāmin veselības aprūpes infrastruktūra, kas nav vienlīdz attīstīta visā ES. Eiropas Vidusjūras baseina valstīs ir zemākais guļtu skaits uz 2 000 iedzīvotājiem, tomēr šīs valstis būs visvairāk pakļautas klimata pārmaiņu izraisītajam veselības apdraudējumam.

MEŽU UGUNSGRĒKI

2003. un 2004. gada vasarās Spānija, Portugāle, Francija, Itālija un Grieķija cieta no mežu ugunsgrēkiem. Risku paaugstina pilsētu izplešanās, nepietiekama kontrole pār lauku teritorijām, neatbilstoša mežu apsaimniekošana un lielāks apmeklētāju pieplūdums jutīgās teritorijās.

Ņemot vērā arī klimata pārmaiņas un to ietekmi – karstāku un sausāku laiku –, kļūst skaidrs, ka ir ļoti vajadzīgas tādas pielāgošanās stratēģijas, kas paredz lielāku bioloģisko daudzveidību reģionos.

Pielāgošanās mežu ugunsgrēku radītajam apdraudējumam ir saistīta ar sabiedrības informēšanu. Viens no projektiem, kurš tika izveidots sabiedrības informēšanai un lai analizētu to, kā politika palīdz novērst ugunsgrēka draudus, tika trāpīgi nosaukts par *INCENDI* projektu. €4 miljonu lielais finansējums, kas projektam tika piešķirts no finansējuma reģionālajai attīstībai, ļāva pulcināt

Ar ko mums būs jāsaskaras?

Modelēšana liecina, ka vidējā gaisa temperatūra Eiropā paaugstināsies vairāk nekā pasaules mērogā. Lēš, ka līdz šī gadsimta beigām gada vidējā temperatūra Eiropā paaugstināsies par 2,5–5,5 °C, ja tiks īstenots A2 scenārijs, un par 1–4 °C, ja tiks īstenots B2 scenārijs. Dažos reģionos temperatūras paaugstināšanās var būt lielāka vai mazāka par vidējo vērtību.

A2 scenārija gadījumā dažos Eiropas reģionos temperatūra var paaugstināties tikai par 2 °C vai arī, gluži pretēji, par vairāk kā scenārijos paredzētajiem 7 °C. Visvairāk šī ietekme skars Dienvideiropu, kur vispārējais temperatūras paaugstinājums būs no 3 °C līdz pāri par 7 °C, vasarām kļūstot vēl karstākām. Ziemeļeiropā temperatūras paaugstinājums būs, sākot no 2 °C un zemāka, līdz 4 °C atkarībā no scenārija un reģiona, galvenokārt ziemām kļūstot siltākām. Ekstremālās temperatūras samazināsies ziemā, bet paaugstināsies vasarā.

Eiropas Vidusjūras baseina teritorijas reģionus ar augstu mežu ugunsgrēka risku, lai atbalstītu eksperimentālu rīcību un uzlabojumus šajā reģionālās politikas jomā un veidotu pamatu turpmākai politikai Vidusjūras baseina mērogā.

Daudzi Eiropas robežreģioni ir vienojušies par pārrobežu plāniem ārkārtas situācijās un dārgu ugunsdzēsības un glābšanas iekārtu kopīgu izmantošanu mežu ugunsgrēku un plūdu gadījumos. INTERREG un Eiropas teritoriālās sadarbības programmas ir bijušas nozīmīgs šī procesa katalizators.

ES rīkojas, lai samazinātu emisiju

Kaut arī mums vēl nāksies tikt galā ar sekām, ko emisija ir izraisījusi iepriekš, pašlaik galvenais ir samazināt pašreizējo emisijas līmeni. Emisijas līmenim ir vissvarīgākā nozīme globālās sasilšanas un iepriekšminētās krīzes ietekmes mazināšanā.

Pasākumu kopums enerģētikas un klimata pārmaiņu jomā demonstrē ES saistības izvirzīt vērienīgus mērķus siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšanai. 2008. gada decembrī pieņemtajā pasākumu kopumā ir paredzēts, ka ES apņemsies līdz 2020. gadam samazināt siltumnīcefekta gāzu emisiju par 20%, salīdzinot ar 1990. gada līmeni, palielināt no atjaunojamiem avotiem iegūto enerģijas daļu no pašreizējiem 8% līdz 20% un uzlabot energoefektivitāti par 20%, samazinot patēriņu par 13%, salīdzinot ar 2006. gadu.

Noslēdzot šādu vienošanos, vissvarīgākais bija atzinums, ka enerģētikas politikai un politikai klimata pārmaiņu jomā jābūt vienotām. Nolīgumā tika uzsvērtā vajadzība pēc "izlēmīgas un tūlītējas rīcības" klimata pārmaiņu jomā un tas, ka "ir būtiski svarīgi sasniegt stratēģisko mērķi – panākt, lai pasaules vidējā temperatūra nepaaugstinātos vairāk par 2 °C, salīdzinot ar rādījumiem pirms industrializācijas".

Pieeja emisijai laikā no 2012. līdz 2020. gadam ir skaidrota jaunā priekšlikumā, kas paredz skaidrāku un caurredzamāku kvotu tirdzniecības sistēmu, saskaņā ar kuru nozarei ir jāiegādājas kredīti CO₂ emisijai. Darbojas arī **Direktīva par atjaunojamiem energoresursiem**, kurā ir noteikts juridiski saistošs pienākums līdz 2020. gadam nodrošināt 20% lielu atjaunojamās enerģijas daļu ES energoapgādē un 10% lielu biodegvielas daļu transportā.

Kas tiek reāli darīts

Kamēr politikas veidotāji, kas vada procesu, nosaka mērķus, to sasniegšanas veidus un finansē pārmaiņas, lai panāktu vajadzīgo samazinājumu vajadzēs būtiski mainīt dzīvesveidu.

Visā Eiropā cilvēki sāk apzināties, ka rīkoties jāsāk tagad. Pilsētplānotāji veido "videi draudzīgas pilsētas", kuras var pretendēt uz Eiropas "zaļās galvaspilsētas" balvu. Šo balvu jau ir saņēmusi Stokholma, kas ir izvirzījusi mērķi pilnīgi pārtraukt fosilā kurināmā izmantošanu līdz 2050. gadam, un Hamburga, kas līdz minētajam gadam plāno samazināt emisiju par 80%.

Austrumanglijā "izaugsme ar zemu oglekļa emisiju" caurvij visa reģiona konkurētspējas un nodarbinātības programmu. Reģionā atzīst, ka programmai ir potenciāls, kas ļauj to uzskatīt par vienu no modernākajām un novatoriskākajām. Tajā ir aplūkoti jauni veidi, kā risināt neatliekamo emisiju samazināšanas uzdevumu, sākot no zemas oglekļa emisijas iniciatīvām līdz tīro tehnoloģiju un atjaunojamās enerģijas nozaru stimulēšanai. Šajā programmā ir ieguldīti €73 miljoni no reģioniem paredzētā finansējuma.

Pilsētu mēru paktā ir izteikta vēlme iet tālāk par enerģētikas pasākumu kopumā izvirzītajiem vērienīgajiem mērķiem. 80% no iedzīvotājiem dzīvo pilsētās, un tieši šeit tiek patērēti 80% enerģijas. Pārlicībā par to, ka vietējām pašvaldībām ir centrāla nozīme klimata pārmaiņu mazināšanā, pilsētu mēru paktā ir radīti konkrēti projekti, lai aicinātu pilsētas samazināt emisiju, uzlabojot energoefektivitāti un ražojot un patērējot tīrāku enerģiju.

Pilsētas, kas piesakās dalībai projektos, piekrīt, ka tiks veikta to pārraudzība un tām būs jāziņo saviem kolēģiem par panākto progresu. No Argentīnas līdz Ukrainai municipālās iestādes strādā, lai mainītu savu iedzīvotāju dzīvesstilus.

JEREMY RIFKIN

ES konsultants un trešajai industriālajai revolūcijai veltītā Uzņēmēju vispārējā apaļā galda priekšsēdētājs

Džeremij Rifkins (Jeremy Rifkin) ir Eiropas Savienības konsultants un darbojas kā lektors vadošo darbinieku izglītības programmā Vortonas fakultātē. Rifkins vada trešajai industriālajai revolūcijai veltīto Uzņēmēju vispārējo apaļo galdu, kurā ir pārstāvēti uzņēmumu vadošie darbinieki. Uzņēmēju apaļo galdu veido 100 galvenās amatpersonas no vadošajām Ziemeļamerikas un Eiropas pasaules mēroga uzņēmējsabiedrībām, kas ir apņēmušās stiprināt trešās industriālās revolūcijas četrus pīlārus, lai cīnītos pret trīskāršu apdraudējumu – panāktu pasaules ekonomisko atveseļošanu, energodrošību un risinātu klimata pārmaiņu radītās problēmas.

"Domāt globāli, rīkoties atbilstoši vietējiem apstākļiem" – kādas stratēģiskas pārmaiņas valsts iestādēm jāveicina, lai nodrošinātu ilgtspējīgu attīstību pasaulē ar ierobežotiem dabas resursiem?"

Nekad vēl teiciens "Domāt globāli, rīkoties atbilstoši vietējiem apstākļiem" nav bijis tik būtisks kā tagad. Mēs saskaramies ar trim vēl nebijušiem izaicinājumiem: otrajā industriālā revolūcijā, kas ir mūsu ekonomikas pamats, ir iestājusies krīze; fosilā kurināmā ēra iet uz beigām un faktiskā klimata pārmaiņu radītā ietekme uz lauksaimniecību ir radījusi miljardu badacietēju. Kreditiestāžu krīze ir tikai rādītājs, kas raksturo pašreizējo ekonomisko modeli kā neilgtspējīgu. Ja vēlaties citus pierādījumus, skatieties, kas notiek tad, kad naftas cenas ceļas virs \$147 par barelu, – ekonomika apstājas. Ir vajadzīgs jauns ekonomikas redzējums un pietiekami spēcīgs spēles plāns, lai risinātu šo trīskāršo apdraudējumu.

ES ir izvirzījusi vērienīgu uzdevumu samazināt emisiju par 400-450 tilpuma miljondaļām cerībā, ka šāda rīcība, kurai pievienosies pārējā pasaule, neļaus temperatūrai paaugstināties par vairāk kā 2°C. Tomēr jauni dati rāda, ka šāda prognoze ir pārlieku optimistiska un faktiskais paaugstinājums varētu būt līdz 6°C, un tā rezultātā nākamajā gadsimtā cilvēcei var pienākt gals.

Oglekļa emisijas lielākais avots ir ēkas. Šī situācija jāapvērš – katrai ēkai ir jāklūst par enerģijas ģeneratoru savām vajadzībām. Katra zemes pēda piedāvā kādu atjaunojamās enerģijas avotu; saules, vēja, ģeotermiskā enerģija, no atkritumiem iegūtā siltumenerģija, plūdmaiņas ģenerētā enerģija, hidroelektroenerģija ir tikai daži piemēri. Tagad mums ir vajadzīgā tehnoloģija pārpalikumu uzkrāšanai, lai izveidotu pastāvīgu enerģijas krājumu, un internets, kam piesaistīti datori, ir labs piemērs tam, kā izveidot dalītu elektrotīklu. Šobrīd vairs nav šķēršļu pilnīgi dalītas sistēmas izveidošanai.

Revolūcijas notiek tad, kad jaunu enerģijas veidu izmantošana apvienojas ar jauniem saziņas veidiem – rakstība izveidojās tad, kad cilvēki sāka nodarboties ar zemkopību, grāmatas sāka drukāt

laikā, kad tika atklāts tvaika dzinējs, pārejot uz centralizētiem enerģijas avotiem, ko veido fosilais kurināmais un urāns, arī mūsu saziņa kļuva centralizēta, telekomunikāciju gigantiem darbinot mūsu telefonus un faksa aparātus. Tagad mums ir internets, un cilvēki tiešām var domāt globāli un rīkoties atbilstoši vietējiem apstākļiem. Miljards cilvēku sazinās ar draugiem otrā pasaules galā tā, kā viņi ir raduši to darīt uz vietas. Tagad mēs ceram, ka paralēli dalītajai saziņai sāks attīstīties dalītā enerģija, ievadot trešo industriālo revolūciju; tas ir vienīgais veids, kā izkļūt no pašreizējās situācijas.

Ko jūs darītu pirmkārt, ja jūsu spēkos būtu mainīt kaut ko globālā mērogā?

Pirmkārt, nekavējoties jāsaista valsts līdzekļi ar privāto uzņēmējdarbību, radot jaunu ekonomikas redzējumu – saskaņotu spēles plānu jaunas ekonomiskās infrastruktūras radīšanai ar jaunu enerģijas sadali.

Uzņēmējdarbībai paveras ievērojamas iespējas. Jaunu ēku celtniecība, ūdeņraža krātuves, 21. gadsimta sadales tīklu veidošana paver iespējas izveidot milzīgu skaitu jaunu darbavietu. Neatpaliek arī transporta nozare, lielākajiem automobiļiem ražotājiem jau risinot sarunas ar elektroenerģijas piegādātājiem uz laiku līdz 2014. gadam, kad tirgū parādīsies pirmie ar elektrību darbināmie automobiļi. Dodoties izbraucienā, tos varēs pievienot pie mājas elektrotīkla un uzpildīt ar paša nama ģenerēto elektroenerģiju. Ja enerģijas pietrūks, krājumu varēs papildināt pa ceļam ar lieko enerģiju, ko ģenerējušas citas ēkas. Tā būs vietēji ražotas enerģijas efektīva sadale. Darbinot miljardiem mazu ģeneratoru, kas ražo enerģiju decentralizētam tīklam, var iegūt vairāk enerģijas nekā nolietotās vecās spēkstacijas, kas tuvina mūs galam.

Tā nu ir reize, kad ieguvējas varēs būt jaunattīstības valstis, jo saules enerģija bieži vien tām ir viegli pieejama un 30% no valstīm nav pieslēgtas nevienam tīklam, tāpēc nekas nav jāpārveido. Šīm valstīm ir vislabākās iespējas ieviest tīras tehnoloģijas ar ziemeļu/dienvidu partnerību starpniecību.

Vai mēs paspēsīm to laikus veikt?

Es nezinu, vai mēs spēsim rīkoties pietiekami ātri. Jāmainās cilvēku apziņai, no ģeopolitiskās izpratnes pārejot uz izpratni biosfēras līmenī. Laikā, kad notika pāreja no viduslaikiem uz industrializāciju, lielākajā Eiropas daļā bija apgaismības laikmets. Mums ir vajadzīga arī jauna filozofija. Vienlaicīga saziņas un enerģijas moduļu maiņa ir katalizators, kas veicina jaunas apziņas veidošanos, un tiem, kas izauguši kopā ar internetu, pasaule ir vieta, kurā viss ir savstarpēji saistīts. Mēs dzīvojam pasaulē ar ļoti atšķirīgām civilizācijām; vienīgais, kas mums ir kopējs, ir biosfēra.

Mums ir vajadzīgs hibrīds ekonomikas redzējums, kam pamatā būtu 21. gadsimta informācijas tehnoloģiju sistēmas. Šis redzējums jāiesteno, valstu valdībām ieguldot finanšu kapitālu un sabiedrībai uzņemoties līdzīgas saistības sociālā kapitāla jomā. Jāsāk tagad.

CHITRA NADARAJAH

Hempširas grāfistes padomes galvenais vides inspektors

Čitra Nadaraja (Chitra Nadarajah), Hempširas grāfistes padomes galvenais vides inspektors, iepriekš vadīja principiāli jaunu piecu gadu ilgu INTERREG projektu ESPACE teritoriālās plānošanas un pielāgošanās jomā

"Domāt globāli, rīkoties atbilstoši vietējiem apstākļiem" – kādas stratēģiskas pārmaiņas valsts iestādēm jāveicina, lai nodrošinātu ilgtspējīgu attīstību pasaulē ar ierobežotiem dabas resursiem?

Valsts iestādes ir atbildīgas par teritoriālo plānošanu dažādos līmeņos gan valsts, gan vietējā mērogā. Teritoriālajai plānošanai ir izšķiroša nozīme, kad jāizvērtē konkurējošas prasības par to, kā apsaimniekojama un izmantojama zeme un dabas bagātības, ņemot vērā, ka abus šos resursus ietekmē visdažādākie faktori, tostarp strauja ekonomiskā izaugsme, iedzīvotāju skaita palielināšanās un pēdējā laikā arī klimata pārmaiņas. Šodien mums jābūt pielāgoties šiem mainīgajiem apstākļiem, lai nodrošinātu, ka sociālās, saimnieciskās un vides sistēmas ir gatavas atvairīt ietekmi, ko nenovēršami rada klimata pārmaiņas. Visbūtiskāk ir pielāgoties vietējā līmenī, tāpēc tieši vietējam varas iestādēm ir jāstājas sabiedrības priekšgalā un jāaizstāv politika klimata pārmaiņu ietekmes mazināšanai un rīcība vietējā līmenī.

Apzinoties teritoriālās plānošanas svarīgo nozīmi, starptautiska partneru grupa stājās pie principiāli jauna piecu gadu ilga projekta ESPACE kopīgas īstenošanas; projekta "Eiropas teritoriālā plānošana: pielāgošanās klimatiskajiem apstākļiem" (ESPACE) finansētāji ir Eiropas Komisijas Ziemeļrietumu Eiropas INTERREG IIIB programma, ESPACE partnerība un Kopienas un vietējās pārvaldes departaments.

ESPACE ieteikumi par to, kā pielāgošanos klimata pārmaiņām var iekļaut teritoriālās plānošanas politikā, procesos un praksē, ietekmēja teritoriālās plānošanas teorētiskos un praktiskos aspektus. Projekta stratēģijas galīgajā redakcijā "Plānošana mainīga klimata apstākļos" ir 14 ieteikumi par to, kā teritoriālajā plānošanā ņemt vērā klimata pārmaiņas. Stratēģijas trīs galvenie pamatprincipi ir šādi:

- darīt pielāgošanos klimata pārmaiņām par vienu no teritoriālās plānošanas pamatmērķiem;
- izprotot klimata radīto risku, apsvērt plānošanu ilgāka laika perspektīvā;
- apvienot pārmaiņu un riska pārvaldību, lai teritoriālajā plānošanā iekļautu pielāgošanos.

Ko jūs darītu pirmkārt, ja jūsu spēkos būtu mainīt kaut ko globālā mērogā?

Kaut arī pielāgošanās ir kritiski svarīga, reaģējot uz klimata pārmaiņām, ietekmei pieaugot, pielāgoties šīm pārmaiņām ilgtermiņā kļūs aizvien grūtāk. Tāpēc ir ļoti svarīgi par vienu no galvenajām prioritātēm izvirzīt siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšanu. Tieši tāpēc pirmais tiesību akts, ko es pieņemu, attiektos uz atbalstu politikai, kas virzīta uz zemas oglekļa emisijas tehnoloģiju attīstīšanu un pieejamību. Ja valdības neīstenos stingru politiku, neuzņemsies vadību, atbildību un nenodrošinās finansējumu, pāreja uz zemas oglekļa emisijas tehnoloģiju nenotiks pietiekami drīz, lai samazinātu klimata pārmaiņu radīto apdraudējumu. Ja valdības neiejausies, zemas oglekļa emisijas tehnoloģija diez vai kļūs ekonomiski dzīvotspējīga atvēlētājā laikā.

Kā pēc jūsu domām pārmaiņas uzvedībā var palīdzēt pretoties klimata pārmaiņu ietekmei?

Pārmaiņas uzvedībā ir ļoti svarīgas, reaģējot uz klimata pārmaiņām, bet tās ir jāveicina, jāatbalsta un jāregulē. Piemēram, lai pārorientētos uz sabiedriskā transporta izmantošanu personīgā automobiļa vietā, ir vajadzīga laba – gan rentabla, gan efektīva – sabiedriskā transporta infrastruktūra (t. i., labs ģeogrāfiskais pārklājums, labi savienojumi starp dažādiem transporta veidiem, jānovērš pārliecīga kavēšanās utt.).

Es neticu, ka pārmaiņas uzvedībā būs pietiekamas, ja tās netiks attiecīgi veicinātas un regulētas, piem., ieviešot nodokļu atvieglojumus un sodus, jaunas tarifu struktūras.

ALAIN HUBERT

Starptautiskā Polārā fonda (International Polar Foundation, IPF) dibinātājs un priekšsēdētājs un Princeses Elizabetes zinātniskās pētniecības stacijas projekta autors un iniciators Antarktīkā

"Domāt globāli, rīkoties atbilstoši vietējiem apstākļiem" – kādas stratēģiskas pārmaiņas valsts iestādēm jāveicina, lai nodrošinātu ilgtspējīgu attīstību pasaulē ar ierobežotiem dabas resursiem?

Lai rīcība varētu noteikt vietējā līmenī, valsts iestādēm, pirmkārt, jādod lielāka vara, vairāk līdzekļu un neatkarības reģioniem un pilsētām, jo tur mīt lielākā daļa pasaules iedzīvotāju. Pilsētas noteikti ir priekšpostenis cīņā par ilgtspējību.

Attīstīto valstu pilsētās vislielākās problēmas rada enerģijas patēriņš un ražošana. No otras puses, jaunattīstības valstīs pilsētām ir jānodrošina vajadzības, ko rada strauja pilsētu iedzīvotāju skaita palielināšanās, jāierobežo gaisa piesārņojums, jānodrošina pamata infrastruktūra un jāuzlabo sanitāri higiēniskais stāvoklis.

Valsts iestādēm jāatvēr līdzekļi, lai municipālās iestādes turpmākajos desmit gados spētu sasniegt konkrētus mērķus. Attīstīto valstu iedzīvotājiem, kuri lielā mērā ir vainojami globālajā sasīšanās, jāsaprot, ka rīcība nozīmē līdzdalību jaunā ekonomiskā un sociālā attīstībā. Attīstītajām valstīm jārikojas un jāatbalsta jaunattīstības valstis, negaidot, ka to iedzīvotāji izturēsies līdzīgi mums.

Mēs nedrīkstam aizmirst, ka, būtiski nemainot mūsu paradumus enerģijas patēriņa ziņā, globālu ilgtermiņa risinājumu panākt nevarēs un ka ilgtermiņa izmaiņas uzvedībā var panākt tikai ar izglītošanas darbu un pozitīvisma kampaņām – sākumā vietējā līmenī.

Kādu tiesību aktu jūs izdotu vispirms, ja jums būtu tiesības pieņemt lēmumu izpildvaras līmenī?

Ja Eiropas Savienība vēlas rādīt piemēru, tās mērķim jābūt emisijas samazināšanai par 80% laikā līdz 2030. gadam. Eiropai ir pieejams viss, lai tajā notiktu videi draudzīga industriālā revolūcija, – sākot no tehnoloģijām līdz sabiedriskās domas attīstībai.

Lai šos mērķus sasniegtu, būs vajadzīgi ne vien ierobežojumi un kvotu tirdzniecība, bet reāli pozitīvi un negatīvi stimuli, kurus nevar apiet. Pakāpeniski jāpaaugstina nodokļi par oglekļa dioksīda emisiju un vienlaicīgi jāstimulē alternatīvas iniciatīvas, piešķirot mērķdotācijas pētījumiem un atvieglojumus māsaimniecībām.

Ir vajadzīgi arī stimuli investīcijām videi draudzīgos uzņēmumos. Lai nodrošinātu pārmaiņas, jāvērsas pie institucionāliem investoriem un ne vien pie uzņēmumu vadītājiem, kuru uzdevums, pat ja viņiem ir atbilstošs redzējums un vēlēšanās rīkoties, tomēr ir nodrošināt ienākumus akcionāriem.

2009. gada martā tika atklāta Princeses Elizabetes zinātniskās pētniecības stacija – pasaulē pirmā "nulles emisijas" stacija. Kāpēc Starptautiskajam Polārajam fondam (IPF) ir svarīgi rūpēties par ilgtspējīgu attīstību tālajā Antarktīkā?

Polāro reģionu izpēte ir ļoti svarīga Zemes klimatiskās sistēmas labākai izpratnei.

Stacijā, kurā ir pieejamas videi draudzīgās tehnoloģijas, izmanto atjaunojamās enerģijas avotus, pasīvo māju metodoloģiju, pilnīgu ūdens attīrīšanas sistēmu un viedtīklu enerģijas patēriņa samazināšanai un emisiju pilnīgai novēršanai. Sekojot Madrides protokolam, mēs samazinām ietekmi uz vidi, lietojot enerģiju, kas ir tīrāka gan mums, gan planētai.

Ar šādu pieeju mēs esam parādījuši, ka vērienīgums, pacietība un tehnoloģijas ļaus sabiedrībai konstruktīvi reaģēt uz klimata pārmaiņām un pretoties tām. Ja var censties sasniegt nulles emisiju Antarktīkas ekstremālajos klimatiskajos apstākļos, to var darīt arī jebkurā citā pasaules vietā.

„Eiropai ir pieejams viss, lai tajā notiktu videi draudzīga industriālā revolūcija, – sākot no tehnoloģijām līdz sabiedriskās domas attīstībai.“

Dr. JUERGEN KROPP

Potsdamas Klimata ietekmes pētījumu institūtā vada 30 cilvēku lielu Ziemeļu–Dienvidu zinātnisko grupu, kuras mērķis ir apvienot pielāgošanos, ietekmes mazināšanu un ilgtspējīgu attīstību

"Domāt globāli, rīkoties atbilstoši vietējiem apstākļiem" – kādas stratēģiskas pārmaiņas valsts iestādēm jāveicina, lai nodrošinātu ilgtspējīgu attīstību pasaulē ar ierobežotiem dabas resursiem?

Īsi un skaidri – mums jāsāk pieņemt lēmumus citādi. Ir vajadzīgs stratēģisks vides novērtējums, ņemot vērā to, ka politikajiem lēmumiem klimata pārmaiņu jomā ir ilgtermiņa sekas, un jādoma plašās kategorijās, nevis konkrētos skaitļos.

Pašlaik lēmumi vismaz ārēji tiek pieņemti, pamatojoties uz konkrētiem kvantitatīviem rezultātiem. Tomēr ņemot vērā sarežģīto dabu un vidi, jāsaprot, ka turpmāk būs jāstrādā ar aptuvenām prognozēm.

Klimata pārmaiņas pasliktinās dzīves apstākļus daudzos reģionos visā pasaulē. Problēmas apmēru raksturo vienkāršs piemērs – iepriekšējā leduslaikmetā pirms aptuveni 18 000 gadiem pasaules vidējā temperatūra 5 000 gadu laikā paaugstinājās par ~8 °C. Tagad pēc sliktākā scenārija temperatūra varētu paaugstināties par 5-6 °C tikai 100 gados – pārmaiņas rit vismaz 25 reizes straujāk nekā iepriekšējās lielās sasilšanas laikā. Jājautā, vai ļoti dažādās sabiedrības, kas dzīvo uz zemes, infrastruktūra, lauksaimniecība un ekosistēmas var pārvarēt negatīvo ietekmi, ko rada šādas pārmaiņas. Mums jābūt gataviem tam, ar ko nāksies saskarties.

Kādu tiesību aktu jūs izdotu vispirms, ja jums būtu tiesības pieņemt lēmumu izpildvaras līmenī?

Galvenokārt es ierosinātu dinamiskāku politiku un plānošanu. Šobrīd lēmumi tiek pieņemti pārāk lēni, lai ļautu adekvāti reaģēt uz laika apstākļu izraisītajām katastrofām. Piemēram, mēs redzam, ka augsta riska apgabalos tiek atjaunotas apdzīvotās vietas, un tas bieži notiek tāpēc, ka ir pieņemti juridiski saistoši teritoriālās attīstības plāni, kurus nav viegli mainīt. Mums jāmaina paradigmas, piem., jāievieš kompensējoši elementi, kas ļautu pārvietot apdzīvotās vietas un ražošanu no apdraudētajiem apgabaliem uz drošākām vietām.

Ja es būtu atbildīgs par enerģētiku, es noteikti ieviestu pārejas stratēģijas, kas nākotnē ļaus nodrošināt ilgtspējīgu ražošanu. Jāsaprot, ka emisija šodien radīs problēmas rīt.

Ja es būtu atbildīgs par attīstības jautājumiem, es gribētu garantēt jaunattīstības valstīm taisnīgu piekļuvi ilgtspējīgām tehnoloģijām.

Ja es būtu atbildīgs par reģionālo plānošanu, es ierosinātu veidot tādu infrastruktūru, kas ļautu apmainīties ar informāciju un kopīgi to izmantot. Leinterese tajām pusēm bieži ir līdzīga problēmas jautājumos par klimata pārmaiņām, bet viņu starpā nenotiek pieredzes un zināšanu apmaiņa. Tāpēc rodas izmaksas par datu skrīningu un interpretāciju, ko varētu ievērojami samazināt, piem., izmantojot tikla platformu, kurā informācija būtu sniegta tā, lai to varētu interpretēt un pārnest.

Kādas ir jūsu cerības attiecībā uz klimata pārmaiņu radīto izaicinājumu pārvarēšanu nākamajos desmit gados?

Es noteikti ceru, ka mēs spēsim izvairīties no temperatūras paaugstināšanās virs 2 °C un varēsim visiem garantēt drošus dzīves apstākļus. Tas nebūs vienkārši, kaut arī uzstādījumam, ka līdz 21. gadsimta beigām nedrīkst pieļaut, ka temperatūra kļūtu augstāka par 2 °C, pašlaik ir pievienojušās aptuveni 100 valstis. Tomēr laika nav daudz, jo mums daudzas lietas ir jādara vienlaicīgi.

Starptautiska zinātnieku grupa, kurā darbojas arī mūsu institūta zinātnieki, nesen secināja, ka, lai pārsniegtu uzstādījumu par 2 °C, jāveic divi uzdevumi: jāstabilizē emisija 2010. gadā un pēc 2010. gada tā jāsamazina par 2% gadā. Tas ir iespējams, ja Kopenhāgenas konferencē tiks gūts vajadzīgais pilnvarojums – es ļoti uz to ceru. Ja mēs spēsim stabilizēt emisiju tikai aptuveni 2020. gadā, tad 2 °C uzstādījuma panākšanai emisija būs jāsamazina jau par 6% gadā, kas atbilst vairāk kā vienam Kioto protokolam gadā.

Ņemot vērā dažādo valstu lomu, būtu godīgi ņemt vērā emisiju uz vienu iedzīvotāju. Viena ASV iedzīvotāja radītā emisija ir ~24 tonnas CO₂ ekv. gadā, Ķīnā tā ir tikai 4 un Eiropā 10-12 tonnas, turpretim vismazāk attīstīto nabadzīgo valstu iedzīvotāji rada tikai ~0,1 tonnu lielu emisiju uz cilvēku gadā. Lai temperatūras paaugstināšanās nepārsniegtu 2 °C, līdz 2050. gadam jāpanāk emisija 2 tonnas uz cilvēku CO₂ ekvivalentā. Šie skaitļi rāda to, kur ir vajadzīga rīcība.

Es ceru, ka valstu valdības uzņemsies atbildību par šiem jautājumiem un augstākā līmeņa sanāksmē Kopenhāgenā tiks panākts progress. Tam ir jānotiek – cilvēcei nav alternatīvas.

Es ceru, ka valstu valdības uzņemsies atbildību par šiem jautājumiem un augstākā līmeņa sanāksmē Kopenhāgenā tiks panākts progress. Tam ir jānotiek – cilvēcei nav alternatīvas.

GISINGA – VIETA, KUR ATMAKSĀJAS ZAĻAIS SAPNIS

15 gadu laikā Austrijas dienvidaustrumu pilsēta Gisinga no ekonomiski atpalikušas vietas ir kļuvusi par plaukstošu pilsētu, kas droši lūkojas nākotnē; to nodrošina atjaunojamās enerģijas izmantošana. Pilsēta pati apgādā sevi ar siltumu un elektrību, un var nopelnīt papildu ienākumus, pārdodot pārpalikumu. 2005. gadā tās ieņēmumi bija €13 miljoni. Vismodernākās tehnoloģijas un vietējās pašvaldības, it īpaši mēra Pētera Vadaša (*Peter Vadasz*), ieinteresētība ir panākusi pārmaiņas un likusi Gisingas vārdam izskanēt pasaulē.

Biomases enerģijas reģistrs (*Biomass Energy Register, BEn*) ilgspējīgai Eiropas reģionu attīstībai palīdzēs vietējām pašvaldībām plānot ilgstošu energoapgādi, pamatojoties uz vietēji pieejamiem biomasas resursiem. Šo projektu vispirms īsteno četrās valstīs – Apvienotajā Karalistē, Polijā, Vācijā un Itālijā.

Atjaunojamās enerģijas programmas Gisingā

Ilgums 2000.–2006. gads

- €15,8 miljoni no ERAF
- €20,9 miljoni no iesaistītajām organizācijām/institūcijām
- €5,1 miljons no valsts līdzekļiem

Iniciatīva "Lai notiek" (*Make It Be*) atbalsta integrētu bioenerģijas tīkla attīstību visā Eiropā. Uzmanība tiek vērsta uz pilnīgu bioenerģijas potenciāla izmantošanu.

Gisinga ir ne tikai vairs reāls piemērs tam, kā gūt panākumus; tās statuss tagad nodrošina *EEE* padomdevēja lomu daudziem dažādiem tīkliem un starptautiskiem projektiem. Minēsim četrus galvenos no tiem.

Nostiprinoties ekonomikai atjaunojamo resursu izmantošanas rezultātā, reģions daudz iegūst no ekotūrisma.

Nezaudēt tempu, strādājot reģionā

Kā tas darbojas?

Gisinga rūpīgi pārskatīja savus dabas resursu krājumus un balstīja atjaunojamās enerģijas programmu uz bagātīgajiem vietējiem meža resursiem un lauksaimniecības produkciju. Tā uzņēmās pētniecības un attīstības vadību, 1996. gadā nodibinot Eiropas Atjaunojamās enerģijas centru (*European Centre for Renewable Energy, EEE*). Šobrīd pasaule ir atzinusi *EEE* darbību kā izcilu. Centrs koordinē visus ar enerģētiku saistītos jautājumus Gisingas reģionā, kā arī organizē lekcijas un apmācību saistībā ar atjaunojamo enerģiju un braucienus pa Ekoenerģijas zemi, kas aptver 10 apkārtējo pašvaldību teritorijas.

Gisingas modelis ir decentralizēts, ar biomasu darbināmu spēkstaciju tīkls. Tās ražo elektrību un siltumu pilsētas privātajām un pašvaldību ēkām.

Tikai vietējo izejvielu izmantošana nodrošina augstu pievienoto vērtību vietējiem ražotājiem, kā arī ilgtspējīgu meža resursu apsaimniekošanu.

Kopējā Gisingas spēkstaciju tīkla siltuma jauda ir 24 megavati un elektriskā jauda 4 megavati, ražojot aptuveni 50 000 MWh siltuma un 30 000 MWh elektrības gadā.

Gisingas modelis ir viegli piemērojams citās valstīs un pat citās pasaules daļās. Tas ietver vienkāršu vietējo resursu kombinēšanu ar ilgtspējīgām, inovatīvām tehnoloģijām. *EEE* direktors Reinhard Kohs (*Reinhard Koch*) nesen Vīnē iepazīstināja ar šo modeli Apvienotās Nācijās, un interesi ir izrādījusi arī Šrilankas valdība.

Pēdējo 15 gadu veiksmes stāsts ir iedvesmojis pārējo Austriju. Ir izvirzīts vērienīgs mērķis – līdz 2010. gadam uzcelt vairākus desmitus biomasas spēkstacijas, padarīt apkārtējo novadu, kurā dzīvo 28 000 cilvēku, par oglekļa neitrālu reģionu un samazināt CO₂ izmešus par 85%.

Gisingas modelis atrodas dinamiskā attīstības procesā, jo vienmēr jāasniedz jauni mērķi tehnoloģiju un efektivitātes jomā. Nākamais izaicinājums pilsētai ir radīt jaunas agrodegvielas, nekonkurējot ar pārtikas ražošanu.

Projekts *RENEWED* nodarbojas ar bioenerģijas rajonu apvienošanu Eiropas tīklā. Šis priekšizpētes un attīstības projekts ietvers vietējās pašvaldības un veicinās izpratnes veidošanu par šādu iespēju visos administratīvajos līmeņos.

"Gatavosimies bioenerģijai" (*Coach Bioenergie*), kas ir daļa no *INTERREG IVB* programmas, ir jauns, 2009. gada janvārī uzsākts projekts, lai veicinātu pastāvīgu biomasas izmantošanu Centrāleiropas reģionā.

REINJONA – SALA AR MISIJU

Francijai piederošā Reinjonas sala joprojām tiek uzskatīta par tropu paradīzi – bet par paradīzi, kurai draud briesmas. Globālās sasilšanas ietekme tur būs stipri jūtama, taču salinieki gatavojas to sagaidīt ar paceltu galvu. Viņi nav ne bezrūpīgi, ne samierinājušies; pilni spara viņi gatavojas izmantot atjaunojamo enerģiju.

Panorama apmeklēja Reinjonu, lai noskaidrotu, cik reāls ir salas izvirzītais mērķis līdz 2025. gadam iegūt enerģētisku neatkarību un ieņemt pasaulē vadošo vietu saules enerģijas izmantošanā. Šim apgalvojumam saknes meklējamas redzējumā, ko īstenojis viens cilvēks.

Reģionālais finansējums – ļauj piepildīt sapni, rada nozari

Alēns Oriols (*Alain Orriols*) ieradās salā pirms 21 gada un drīz pēc tam nodibināja tur savu uzņēmumu. Palielinoties iedzīvotāju skaitam un salas komercsektoram, auga arī viņa uzņēmums, un drīz vien viņš varēja to paplašināt, pieņemot darbā jaunus darbiniekus un slēgt aizvien vairāk līgumu. Tuvojoties pensijas vecumam, Oriolam radās jauna aizraušanās – atjaunojamās enerģijas avoti. Viņš visu pārdeva un investēja jaunā inovatīvā projektā. "Saules baterijas likās laba ideja. Mums bija vieta uz jumtiem, saule un nepieciešamība pēc elektrības. Man radās doma to visu apvienot," saka Oriols.

Viņš devās uz rūpniecības uzņēmumiem ar lūgumu ļaut izmantot ēku jumtus. Kaut arī sākumā ideja nerada īpašu atsaucību, tomēr Oriols neatlaidās, jo viņu spārnoja doma pavērst visu citā gultnē un gūt vismaz kaut kādus panākumus. Neguvis atbalstu pie lielo jumtu īpašniekiem, viņš nolēma izmantot to, kas viņam ir pieejams, un nepagāja ilgs laiks, kad uz ģimenes un draugu mājū, kā arī noliktavu jumtiem parādījās Oriola piegādātie saules paneļi, ko uzstādīja viņš pats kopā ar savu nelielo komandu. Kad bija ieguldīti visi personīgie līdzekļi un Oriols vairs nespēja segt izdevumus, kad bija vai nu jāturpina vai jāpadodas, viņš iepazīstināja ar savu ideju Reinjonas Reģionālās padomes prezidentu Polu Veržu (*Paul Verges*).

Pēc divām dienām viņš saņēma finansējumu, un pēc gada viņam bija izveidota partnerība ar Francijas uzņēmumu *SIDEC*, ar kuru kopā Oriols

ieguva *RegioStars* 2009. gada Inovāciju balvu par vislielāko saules paneļu koncentrāciju Francijā. Ražojot 999 kWh enerģijas 13 000 m² lielā teritorijā, 750 salas mājsaimniecības tiek nodrošinātas ar tām nepieciešamo elektrību.

Tirākas enerģijas ieguldījums nodarbinātībā

Salā kopš 2000. gada vairāk nekā 600 cilvēku ir atraduši darbu šajā nozarē. Salas Reģionālās padomes viceprezidents Filips Berns (*Philippe Berne*) norāda, ka tas varbūt nešķiet daudz, bet, rēķinot visas Francijas mērogā, tas veidotu 50 000 darba vietu. "Tas ir radošs veids, kā nodarbināt cilvēkus," viņš piebilst.

Berns neiecietīgi izturas pret uzskatu, ka atjaunojamie enerģijas avoti ir dārgāki. "Ir jāskatās plašāk; ir jāņem vērā tādi faktori kā radītās darba vietas un izaugsme. Ir jāizdara globāla mēroga analīze. Nevar tikai raudzīties uz sausu grāmatvedības bilanci." Viņš cer, ka uz salas saprot, kādā virzienā būtu jāattīstās. "Pirmajā mirklī tas var šķist dārgāk, bet šādai attīstībai ir nākotne," saka Berns.

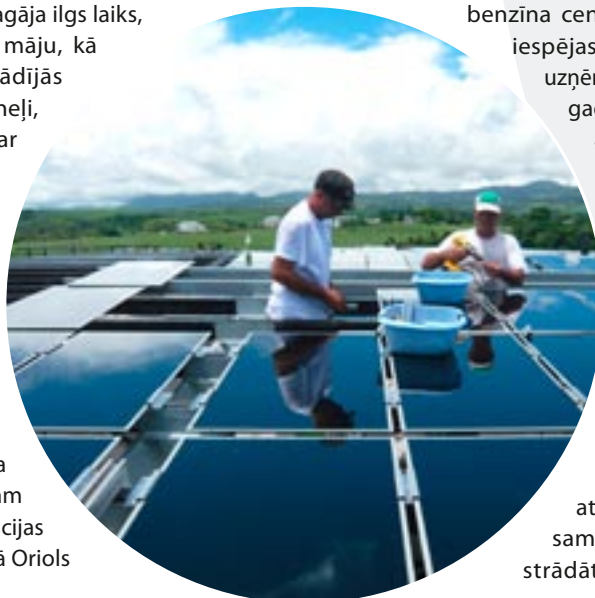
Izaicinājumi – topogrāfija, klimats un infrastruktūra

Reinjonas vēlmi kļūt enerģētiski neatkarīgai apgrūtinā īpaši apstākļi. Aizas, kalnu grēdas un citi līdzīgi faktori sarežģī pievienošanas tīklam. Agrīnās, astoņdesmitajos un deviņdesmitajos uzstādītās iekārtas bija salīdzinoši vienkāršas un kalpoja atsevišķām ģimenēm. Turklāt sala atrodas ciklonu zonā, tādējādi visam aprīkojumam uz jumtiem jāspēj izturēt ārkārtēji laika apstākļi un vējš, kas var sasniegt līdz 280 km/h, un tam jābūt pilnīgi apdrošinātam.

Deviņdesmitajos gados operatori un tehniskie darbinieki iepazinās ar šo tehnoloģiju. Viņus motivēja tas, ka tīklu aizvien biežāk izmantoja rūpnīcas un jaunās nozares, kā arī celās benzīna cenas. Tieši tad uz salas apjauta lielās iespējas, kas gūstamas, izmantojot vietējo uzņēmēju un ierīkotāju darbu, kuri jau desmit gadus bija strādājuši ar saules baterijām.

Viņiem arī bija jātiek skaidrībā, ko tālāk darīt ar saražoto elektrību. Francijas energouzņēmums *EDF* nebija gatavs uzņemt tīklā saules bateriju ražoto elektrību, iepirkuma tarifi nebija īsti noteikti un nozīme bija arī tehnoloģiju izmaksām.

"Ja nebūtu nodokļu atvieglojumi un Eiropas finansējuma, es atklāti varu teikt, ka šim projektam nebūtu paveicies," saka Oriols. "Nodokļu atvieglojumi un ERAF nauda ļāva mums samazināt ierīkošanas izmaksas un sākt strādāt ar peļņu." Ar katru gadu uzstādīto

bateriju skaits ievērojami aug, un tagad 10 līdz 15 MW iegūst no fotovoltāžas elementiem. Relatīvi īsā laikā ir apgūta pieejamā teritorija, un pašreizējais izaicinājums ir atrast jaunas vietas fotovoltāžas elementu uzstādīšanai.

Kāpēc tieši Reinjona?

Salai ir vislabākā iespējamā motivācija – izpratne par tās neaizsargātību globālās sasilšanas priekšā. Ir lietas, kam piekrist eksperti – ārkārtējie laika apstākļi, kas saistīti ar lielāku ciklonu skaitu, no kuriem daudzi var būt vēl spēcīgāki par līdz šim piedzīvotajiem. "Mums jārēķinās ar ūdens līmeņa paaugstināšanos un plūdiem," skaidro Filips Berns, Reģionālās padomes viceprezidents.

Jūras ūdens temperatūras un līmeņa paaugstināšanās arī ir sliktas ziņas. Pat temperatūrai ceļoties tikai par dažiem grādiem, sāktos koraļļu iznīkšanas process. "Mūsu rīfiem ir jābūt labā stāvoklī," turpina Berns. Iemesls ir ne tikai rūpes par bioloģisko daudzveidību, bet arī tas, ka aiz katra rīfa atrodas pludmale, un aiz katras pludmales ir ciemats. "Lai rīfus saglabātu pēc iespējas labākā stāvoklī, mums ir jāsakārto kā plūdu radītā ūdens, tā notekūdeņu notece," saka Berns.

Temperatūras celšanās ietekmēs arī lauksaimniecību, tādēļ eksperimentāli tiek pētīts tās iespaids uz cukurniedru plantācijām.

Turklāt, jāņem vērā arī slimības. 2005.–2006. gadā tika reģistrēti 1 722 saslimšanas gadījumi ar čikungunjas vīrusu, kas izraisa stipras locītavu sāpes, pat nāvi. Matemātiski aprēķini liek domāt, ka inficējušies varētu būt ap 110 000 cilvēku. Berns prāto, vai tās būtu pirmās klimata pārmaiņu pazīmes uz salas – slimības, kas parādās jaunās teritorijās, vispār jaunas slimības un, visjaunākais, stiprās lietusskābes, kas veicina tādu slimību pārnēsātāja kā *Aedes aegypti* moskīta vairošanos, kas izplata čikungunjas vīrusu.

Analīzes ir atklājušas, ka Reinjonā 48% no siltumnīcas efektu izraisošām gāzēm rodas no tradicionālās elektrības ražošanas. Salas iedzīvotāji uzskatāmi redz saistību starp siltumnīcefekta gāzēm un problēmām, ar kurām būs jāietiek galā nākamajās desmitgadēs.

Berns saskata arī citus faktorus, kas liek uzplaukt uzņēmējdarbībai un inovācijām, radot lielu interesi par atjaunojamās enerģijas avotiem. "Mums ir paveicies. Mēs saņemam finansējumu no

15% finansējums un 30% atbrīvojums no nodokļiem nodrošina projekta izdevīgumu

ERAF atbalsts projektam sasniedz €750 000

Kopējais budžets – €5,5 miljoni

Eiropas, kas nav pieejams kaimiņos esošajās salās," viņš saka. Rezultāts izpaužas arī izglītības, apmācības un pētniecības līmenī. Uz salas ir 11 000 studentu, un ir pārstāvētas daudzas Francijas pētniecības iestādes.

Vēl viens faktors ir iecietīgā, multikulturālā gaisotne, kurā brīvi un labi jūtas visas rases un reliģijas. "Mūs pazīst," apgalvo Berns, "kā cilvēkus, kas ir iecietīgi un atzīst reliģisko daudzveidību, un tas ir ļoti svarīgi. Starp mums ir vienotība."

Visbeidzot, salinieki lepojas ar savu dabas mantojumu. Tiek veidoti jūras rezervāti un dabas parki, un cilvēki apzinās vietējo, dažreiz tikai uz šīs salas pārstāvēto sugu nozīmību.

Visu šo faktoru ietekmē Reinjona loģiski veidojas par vietu, kurā strauji pieaug atjaunojamo enerģijas avotu izmantošana. Tas izskaidro arī salinieku vēlmi attīstīties vēl tālāk un 15 gadu laikā kļūt enerģētiski neatkarīgiem.

Ko tālāk?

SITAR ir uzņēmums ar lielām jumtu platībām, un 13 000 m² no tām ir izīrētas Oriolam. Pievienotas tīklam, saules baterijas darbosies 20 gadu. Tagad daudzi uzņēmumi iesaistās šajā plaukstošajā biznesā, uzstādot desmitiem tūkstošu paneļu pie jūras vien.

Žoels Djumons (*Joël Dumont*), Rūpniecības attīstības nodaļas vadītājs Ekonomikas, finanšu un rūpniecības ministrijā, strādā

uz salas deviņus gadus un domā par jaunām izvietojanas vietām. "Mēs neesam vēl apguvuši visas vietas," viņš saka.

Šobrīd lielākā daļa paneļu atrodas uz rūpnīcu, tirdzniecības centru un valsts iestāžu jumtiem. Daži ir arī izgāztuvēs, kuru darbības laiks tuvojas beigām. Jau pilnas, bet vēl trīsdesmit gadus neizmantojamas celtniecībai, to teritorijas lieliski noder saules paneļu uzstādīšanai. Tādējādi, rodot veco izgāztuvju pielietojumu, tiek pasargāta lauksaimnieciski izmantojamā un apbūvei paredzētā zeme.

Nākotnē paneļus varētu izvietot arī lidostās, automašīnu stāvvietās un platībās, kur audzē dārzeņus, jo tie netraucē lauksaimniecībai. Tie varētu tur atrasties un kalpot gan noēnošanai, gan eju pārsegumiem.

Djumons stāsta par problēmu, kas nodarbina saules un vēja enerģijas izmantotāju prātus – enerģijas uzkrāšana: "Atjaunojamo resursu izmantošanai ir ierobežojumi, jo saules vai vēja parki ražos enerģiju tikai tad, kad spīdēs saule vai pūtīs vējš, un mums ar to ir jārēķinās."

Tagad uzsvars tiek likts uz to, kādā veidā ražot enerģiju, kad nav pieejami primārie resursu avoti. Djumons atklāj interesantu ideju, kā izmantot dienas laikā uzkrāto lieko enerģiju ūdens uzpumpēšanai noteiktā augstumā rezervuārā. Tajās rīta un vakara stundās, kad ir nepieciešama enerģija, bet nav saules, ūdens varētu plūst atpakaļ un darbināt turbīnu. Lielisks saules un ūdens enerģijas apvienojums elektrības ražošanai.

Reinjona lauž ceļu ar reģionālā finansējuma palīdzību

Sala ir perfekta, dzīva laboratorija. "Mēs esam mazs mikrokosmos, kas var kalpot kā laboratorija, un kurā salīdzinoši viegli ir analizēt rezultātus," turpina Djumons. Salas nelielā platība vērs to par teicamu vietu pilotprojektu pārbaudei. Ja tie izdodas, tos vēlāk

var īstenot vietās ar salai līdzīgiem apstākļiem. Djumons apgalvo, ka sala vēl parādīs, ko tā ir vērtā, eksportējot tehnoloģiskās prasmes. Jau tagad Reinjona cieši sadarbojas ar Īslandi un Havaju. Djumons neslēpj, kādu mērķi ir izvirzījuši salieši: "Mēs gribam rādīt piemēru planētai."

PAR SAULES PANEĻIEM

Monokristāliskie saules paneļi

Monokristāliskie saules paneļi bija pirmie, un tos izmanto visplašāk. Tā kā tie ir vissenākie saules paneļi, tie diezgan ilgu laiku dominēja saules paneļu tirgū. Tie parasti ir zilā krāsā, fotovoltāžas elementi ir izvietoti vienādās rindās, un tie ir redzami no visām pusēm.

Monokristālisko saules paneļu ražošanas izmaksas ir ļoti augstas, jo tiem nepieciešamo silīcija kristālu izgatavošana ir ļoti sarežģīts process. Tādējādi patērētājiem tie izmaksā krietni dārgi.

Šo paneļu priekšrocība ir tā, ka tie aizņem vismazāk vietas un līdz ar to ir piemēroti gadījumos, kad vieta ir ierobežota. Lai gan baterijas ir ļoti plīstošas, tās ir iestiprinātas stingrā rāmī un var kalpot ilgāk nekā 25 gadus.

Polikristāliskie saules paneļi

Otrs veids ir daudzkrīstālu saules paneļi. Tie ir pazīstami arī kā polikristāliskie saules moduļi. Tos izgatavo no lieliem silīcija kristālu blokiem. Pēc izskata tie atgādina mozaīku vai ielīsu stiklu. Tā kā tos neražo tikai no viena silīcija kristāla, tie ir mazāk efektīvi, bet ir lētāki nekā monokristāliskie saules paneļi.

Amorfie saules paneļi

Tie ir pazīstami arī kā plānplēves saules paneļi. Tas ir trešais un jaunākais paneļu veids. Tie ir ļoti plāni un elastīgi, līdz ar to ir viegli un vienkārši lietojami.

Pirmos amorfos saules paneļus izgatavoja, piestiprinot plānu silīcija kārtiņu pie stikla vai nerūsējoša tērauda, padarot tos nekustīgus. Taču, lai tie būtu elastīgi un izturīgi, tagad silīciju ievieto starp elastīga materiāla kārtām. Priekšrocība ir tā, ka šos paneļus var piestiprināt pie gandrīz jebkuras virsmas. Īstenībā plānplēves saules paneļi ir tik daudzveidīgi un estētiski tik izskatīgi, ka tie pilnībā var aizstāt tradicionālos šķindeļu vai skārda jumtu segumus.

Vēl viena priekšrocība ir to lētums kā ražotājiem, tā patērētājiem, jo tiem ir nepieciešams vismazāk silīcija, un tos ir visvienkāršāk ražot. Tāpēc tie nodrošina viszemākās izmaksas uz vienu elektrības vatu.

Taču tā kā amorfie saules paneļi ir ļoti plāni, pārvēršot saules starus elektroenerģijā, tie ir par 40% mazāk efektīvi par monokristāliskajiem vai polikristāliskajiem saules paneļiem.

ERAF MAINĀS, LAI VEICINĀTU IEGULDĪJUMUS ĒKU ENERGOEFEKTIVITĀTĒ

Kohēzijas politikas mērķu sasniegšanai ir vajadzīga pietiekami lēta, pieejama un droša energoapgāde. Augstāka energoefektivitāte un atjaunojamās enerģijas izmantošana rada sociālas, ekonomiskas un ekoloģiskas priekšrocības, un tā jāiekļauj reģionālās attīstības stratēģijā.

Ar kohēzijas politikas finansējumu reģioni var atbalstīt dažādus pasākumus, tostarp atjaunojamās enerģijas ražošanu un pārdošanu, pētniecību un attīstību, konsultatīvos pakalpojumus un sabiedrisko, komercnozīmes un industriālo ēku energoefektivitāti. Tomēr vēl nesen politika maz tika attiecināta uz dzīvojamo sektoru.

Starp pasākumiem, kas nesen tika pieņemti krīzes pārvarēšanai, ir kohēzijas politikas galvenā finansēšanas mehānisma – Eiropas Reģionālā attīstības fonda (ERAF) – noteikumu grozīšana, lai sniegtu lielāku atbalstu ilgtspējīgas enerģijas izmantošanai mājokļos. Tagad dalībvalstis var ieguldīt dzīvojamā sektora energoefektivitātē un atjaunojamā enerģijā līdz 4% no visiem valstij piešķirtajiem ERAF līdzekļiem. Valstu iestādes klasificēs esošās ēkas atbilstošās kategorijās, ņemot vērā sociālo kohēziju.

Kohēzijas politikas galvenais uzdevums tagad ir mudināt dalībvalstis un reģionus īstenot politiku praksē, lai pilnībā izmantotu tās potenciālo ieguldījumu jaunu darba vietu radīšanā un enerģijas taupīšanā.

Reģionos vajadzētu izmēģināt dažādas iespējas, lai palielinātu pieejamos resursus un pēc iespējas labāk izmantotu kohēzijas politikas finansējumu.

Kādu atbalstu var sniegt reģioniem, lai palīdzētu tiem veidot un īstenot valsts shēmas, kas paredzētas energoefektivitātes un atjaunojamās enerģijas atbalstam?

Reģioni var izmantot savu tehniskās palīdzības budžetu, lai saņemtu atbalstu valsts shēmu izveidošanā. Reģioniem jāpēta gan finanšu atbalsta mehānismi, gan tehniskās prasības, kas garantē, ka valsts shēmas rezultātā tiks iegūts konkrēts enerģijas ietaupījums.

Daudzās valstīs ir enerģētikas aģentūras un konsultatīvie centri, kas var palīdzēt reģioniem izveidot atbilstošas shēmas.

Kas vajadzīgs, lai ERAF atbalstītās shēmas ilgtspējīgas enerģijas nodrošināšanai ēkās būtu veiksmīgas

- Nodrošināt tehniskās palīdzības budžetu.** Efektīva pasākumu kopuma izveidošanai ir vajadzīga sabiedrības informēšana, apmācība, konsultanti enerģētikas jomā un metodes kompleksa pieprasījuma veidošanai.
- Izveidot konkrētajam gadījumam piemērotas shēmas** un noteikt tās namu mērķkategorijas, kas var pretendēt uz dalību shēmā. Pilnībā iesaistīt vietējo sabiedrību, tirgus dalībniekus un nozari, lai tiktu ievēroti vietējie apstākļi un dažādu mērķgrupu vajadzības.
- Izpētīt finansēšanas metodes** – izpētīt iespējas apvienot aizdevumus ar dotācijām, lai palielinātu pieejamo resursu apjomu un gūtu pēc iespējas lielāku labumu no kohēzijas politikas līdzekļu izmantošanas.
- Garantēt enerģijas ietaupījumu** – saskaņā ar Ēku energoefektivitātes direktīvu (EED) iekļaut shēmā sertifikātus un noteikumus par enerģijas ietaupījuma pārraudzību un pārbaudi.
- Izpētīt valsts un privātā sektora sadarbības sinerģiju;** izpētīt iespējas iesaistīt dažādas iestādes, veidot partnerības ar pilsoniskās sabiedrības grupām, tostarp, energoapgādes uzņēmumiem un finanšu institūcijām.
- Veicināt papildu atbalstu atjaunojamai enerģijai** atlikušo vajadzību apmierināšanai.

ES politika ēku energoefektivitātei

Pašlaik tiek apspriesta **Ēku energoefektivitātes direktīvas** pilnīgi jauna redakcija. Tās darbības joma ir paplašināta, nosakot, ka visās kapitāli remontētās ēkās būs jānodrošina noteikts energoefektivitātes līmenis. Energosertifikāts kļūs par ēku energomarkējumu, kas tiks iekļauts visos sludinājumos par ēkas pārdošanu vai izīrēšanu.

Kāpēc ir tik svarīgi veicināt energoefektivitāti un atjaunojamās enerģijas izmantošanu dzīvojamā sektorā?

Ēkas patērē 40% no Savienībā patērētās enerģijas un rada 36% no ES CO₂ emisijas, pie tam 2/3 no šī patēriņa un emisijas rada dzīvojamās ēkas.

Ilgspējīga energoapgāde būvniecībā var veicināt investīcijas un inovāciju, uzlabot konkurētspēju un nodrošināt darba vietas. Lielāka kohēzijas politikas iesaistīšanās dzīvojamā sektorā rada risinājumu, kas ir izdevīgs daudzām pusēm jo īpaši šajā ekonomiskās krīzes laikā.

Investīcijas ir vajadzīgas daudzviet, un finanšu līdzekļi ir ierobežoti. Kā izmantot kohēzijas politiku, lai tai būtu pēc iespējas lielāka ietekme?

Enerģijas taupīšanai un atjaunojamās enerģijas veicināšanai var izmantot daudzas dažādas valsts shēmas. Finansējumu var sniegt daudzos veidos (piem., ar aizdevumu, dotāciju, garantijām, nodokļu pasākumiem, kapitālu).

KOHĒZIJAS POLITIKAS ATBALSTS ILGTSPĒJĪGAI ENERGOAPGĀDEI 2007.–2013. GADĀ

Vēja enerģija	€788 miljoni
Saules enerģija	€1,1 miljardi
Biomasa	€1,8 miljardi
Hydroelektroenerģija, ģeotermiskā un cita enerģija	€1,1 miljardi
Energoefektivitāte, koģenerācija, apsaimniekošana	€4,2 miljardi
Kopā	€8,9 miljardi

Te nav atspoguļota grozītās ERAF regulas ietekme; tās rezultātā iesaistīšanās dzīvojamā sektora atbalstā visticamāk pieaugs.

KOPĪGA RĪCĪBA KLIMATA PĀRMAIŅU MAZINĀŠANAI

Komisija aizvien vairāk pievērš uzmanību politikai, kuras mērķis ir samazināt emisiju nākotnē un veidot programmas, lai risinātu siltumnīcefekta gāzu jau radītās sekas, un šajā darbā ir iesaistījušās arī daudzas organizācijas un uzņēmumi. Kopējais mērķis ir panākt, lai mūsu mijiedarbība ar vidi nākotnē būtu labāka nekā pagātnē.

Tuvojoties Kopenhāgenai – Eiropas Komisijas perspektīva

Tā kā klimata pārmaiņas ir ļoti plaša problēma, vairums Komisijas ģenerāldirektorātu ir iesaistīti globālās sasilšanas agrāk radīto seku mazināšanā; viņi veic darbu, lai palīdzētu dalībvalstīm pielāgoties nākotnē gaidāmajiem ekstremālajiem laika apstākļiem, un cīnās par emisijas samazināšanu.

Lai noskaidrotu šī svarīgā laika prioritātes, gatavojoties ANO Klimata pārmaiņu konferencei (COP15), kas notiks šī gada decembrī Kopenhāgenā, *Panorama* runāja ar **Vides ģenerāldirektorātu**.

Kopenhāgenas konference ir īpaši svarīga, jo tajā tiks izvirzīti noteikumi cīņai pret klimata pārmaiņām, beidzoties Kioto protokola termiņam 2012. gadā. Protokols nosaka emisijas samazināšanas saistības tikai rūpnieciski attīstītajām valstīm un līdz 2012. gadam paredz vidējo samazinājumu par 5,2% salīdzinājumā ar 1990. gadu. Šāds samazinājums nav pietiekams, lai nepieļautu temperatūras paaugstināšanos par vairāk kā 2°C, tāpēc ir vajadzīga jauna starptautiska vienošanās par nopietnāku, vispārēju emisijas samazināšanu laikā, kad 2012. gadā būs beidzies Kioto protokolā noteikto mērķu termiņš.

ES konkrētā ir juridiski saistošā apņemšanās samazināt emisiju ir darījusi to par pasaules līderi valstu valdību vidū. 2007. gada pavasarī Eiropas Savienības augstākā līmeņa sanāksmē dalībvalstis vienprātīgi piekrita uzņemties juridiskas saistības līdz 2020. gadam vienpusēji samazināt emisiju par 20%, salīdzinot ar 1990. gadu, un izteica gatavību panākt samazinājumu līdz 30%, ja citas valstis tam pievienosies.

ES ir izvirzījusi skaidrus priekšlikumus, lai vienotos par emisiju stabilizāciju un turpmāku samazināšanu; trīs galvenās prioritātes ir šādas:

- mērķi, kas jāasniedz attīstītajām valstīm, un atbilstošā rīcība, kas jāveic jaunattīstības valstīm;
- jaunattīstības valstu veiktās rīcības (lai mazinātu siltumnīcefekta gāzu emisiju un pielāgotos klimata pārmaiņām) finansēšanas jautājumi;
- efektīva vispasaules oglekļa tirgus izveidošana.

Salīdzinot ar 1990. gadu, ES-27 valstīs siltumnīcefekta gāzu emisija ir samazināta par 9,3%.

Viens no izšķirošajiem jautājumiem, kas jārisina Eiropas Komisijai, ir, kā finansiāli atbalstīt jaunattīstības valstis, kuras var dot nozīmīgu ieguldījumu emisijas mazināšanā. Tām pēc iespējas ātrāk jāsamazināt emisijas pieauguma tempi un pēc 2020.–2025. gada jāsamazina emisija absolūtā izteiksmē. Ja nekas nemainīsies, 2020. gadā jaunattīstības valstis radīs 50% no globālās emisijas.

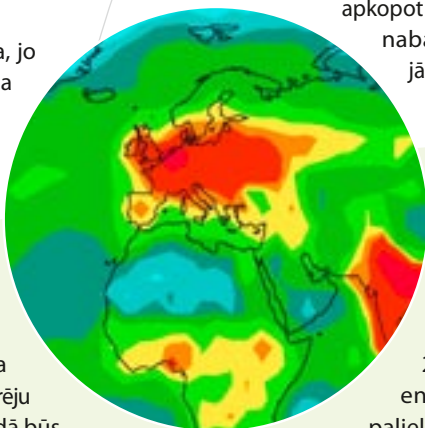
Jaunattīstības valstis var izmantot daudzas iespējas, kas ļauj iegūt vairāk nekā tērēt, piemēram, paaugstināt energoefektivitāti, veicināt atjaunojamās enerģijas izmantošanu, uzlabot vietējā gaisa kvalitāti vai savākt metāna gāzi no tādiem avotiem kā atkritumu izgāztuves un iegūt lētu enerģijas avotu. Šādu politiku var stiprināt labākās pieredzes apmaiņa politikas veidošanā un sadarbība plānošanas un tehnoloģijas jomā. ES šajā ziņā turpinās un vairo sadarbību.

Ir gluži skaidrs, ka jāmeklē ceļš, kā, atbalstot jaunattīstības valstu ekonomiku, palīdzēt tām mainīties, un Eiropas Komisija cer apkopot nozīmīgu pasākumu kopumu, kas ļaus palīdzēt nabadzīgākajām valstīm. Tā skaidri redz, ka jānosaka, kā tiks finansēta emisijas samazināšana un cik daudz naudas ir jāiztērē vismaz nākamajos trijos gados, lai pēc tam aplēstu, cik būs vajadzīgs turpmāk. Tās ir summas, par kurām var lemt tikai, ja zina, kāda politika tiks īstenota.

Pētniecība un attīstība arī ir svarīga, lai attīstītās valstis un jaunattīstības valstis spētu strādāt kopā. Sagaidāms, ka pēc 2013. gada ES budžets pētījumiem klimata, enerģētikas un transporta jomā vēl vairāk palielināsies, kā tas jau bija, pieņemot Kopienas Septīto pētniecības pamatprogrammu.

Jautājot, vai Komisija ir noskaņota optimistiski, tā norādīja – lai būtu pamats cerēt, ka vidējā temperatūra nepaaugstināsies vairāk kā par 2°C, siltumnīcefekta gāzu emisijas maksimālā atzīme jāasniedz līdz 2020. gadam un pēc tam tā jāsamazina par 50% tā, lai 2050. gadā tiktu sasniegts 1990. gada līmenis. Ja rīcība netiks veikta, pasaules vidējā temperatūra šī gadsimta laikā visticamāk paaugstināsies par 4°C, un to, pēc Komisijas domām, mēs vienkārši nedrīkstam pieļaut.

Ļoti iespējams, ka šā gada decembrī pieņemtajiem lēmumiem būs izšķiroša nozīme.

Lēmumi, kas pamatojas uz drošiem datiem

Kad likmes ir tik augstas, sarunu pamatā jābūt vienotiem un drošiem datiem, un te palīdzīgu roku sniedz **Kopīgais pētniecības centrs (KPC)**. Centrs ar galveno mītņi Briselē ir pārstāvēts dažādās Eiropas vietās, tostarp Isprā Itālijā un Sevīļā Spānijā. Tas tika dibināts kodolpētniecības ēras sākumā, bet sešdesmitajos gados centra darbība paplašinājās, aptverot lielāku jautājumu loku, ieskaitot vidi un ekonomiku.

Ar šādu priekšvēsturi KPC Klimata pārmaiņu vienībai ir vislabākās iespējas veidot un analizēt jaunākos datormodeļus un radīt precīzus scenārijus klimata pārmaiņu prognozēšanai. Tās datus cita starpā izmanto ANO un vairāki Komisijas ģenerāldirektori. Dr. Frenks Dentners (*Frank Dentener*), uzstājoties vienības vārdā, šādi skaidroja centra nozīmi: "Mēs vēlamies, lai visiem galvenajiem politikas veidotājiem un tiem, kas risina sarunas, būtu pieejami vieni un tie paši dati. Mēs analizējam klimata pārmaiņu modelēšanas rezultātus no ASV līdz Japānai un Ķīnai, lai pārliecinātos par to, ka dati ir salīdzināmi."

Tuvojoties Kopenhāgenas konferencei, vairāki KPC institūti aktīvi izstrādā enerģijas izmantošanas un lauksaimniecības scenārijus, un tās ir tikai divas no daudzajām jomām. Izstrādātās prognozes parādīs, kas jādara emisijas samazināšanas mērķu sasniegšanai, kādas ir konkrētu priekšlikumu priekšrocības un trūkumi un kā sadalāms pienākumu slogs starp valstīm un reģioniem.

Darbā tiek izmantoti satelītu uzņēmumi, datormodeļi un progresīvas kvantitatīvas datu analīzes metodes. Kad pasaules līderi tiksies Kopenhāgenā, viņi galvenokārt diskutēs, pamatojoties uz neatkarīgiem, caurredzamiem, salīdzināmiem datiem, ko sniedz KPC Klimata pārmaiņu vienība. Neprecizitātes un nesakritības būs vieglāk nosakāmas.

Jūras vēja enerģija, pilnīgi cita attieksme

Kamēr politikas veidotāji spriež par planētas nākotni, reģionālā finansējuma atbalstītajā projektā dara, ko var, lai pārmaiņas sāktos jau šodien.

Projekts **POWER cluster** ir veltīts vairākiem svarīgiem jautājumiem, kas jārisina, apgūstot jūras vēja enerģiju Ziemeļjūras reģionā – pozitīvas attieksmes veidošanai, saimnieciskajai sadarbībai un prasmes veidošanai. Laikā, kad klimata pārmaiņas aizvien vairāk tiek uzskatītas par problēmu, ko nepieciešams kontrolēt, var vērot, kā projekta gaitā mainās naftas un gāzes nozares attieksme pret atjaunojamo enerģiju, jo īpaši jūras vēja enerģiju.

Veicinot saziņu un sadarbību, projekta īstenotāji pulcina nozaru pārstāvjus konferencēs un gadatīros. Ir cerības arī gūt finansējumu pētījumam par naftas un gāzes nozarē gūto pieredzi Ziemeļjūras reģionā, īpašu vērību pievēršot AK, Norvēģijai un Dānijai un apsverot gūto mācību un jēdzienus, ko iespējams pārņemt jūras vēja nozarē Dānijas, Vācijas, Norvēģijas un AK partnerreģionos.

Ilgtermiņa sasniegumi un politikas veidošana

Projekts ir devis pozitīvus rezultātus visās iesaistītajās valstīs – pieredzi, kas potenciāli tiks ņemta vērā lēmumos gan valsts, gan starptautiskā līmenī. Projektā gūtie atzinumi ir izteikti Britu valdības rīkotajās konsultācijās par enerģijai veltīto balto grāmatu un saistībā ar Atjaunojamo enerģijas avotu likuma (*Erneuerbare-Energien-Gesetz*) pārskatīšanu Vācijā.

Ir bijusi arī cieša sadarbība starp **POWER cluster** projektu un Baltijas jūras reģiona valstu **BALTCOAST** projektu, lai pētītu teritoriālo plānošanu, kas strauji kļūst par jūras ūdeņu izmantošanas vadības centrālo jautājumu. Sadarbība attiecas uz pamata noteikumiem piekrastes ūdeņu starptautiskai koordinētai izmantošanai, kas konceptuāli pamato starptautiska teritoriāla reģistra izveidošanu un izmantošanu.

Ilgums	no 2008. gada 1. jūlija līdz 2011. gada 30. jūnijam
Kopējais budžets	€5 miljoni
ERAF subsīdija	€2,3 miljoni

Eiropas Komisijas saites

Reģionālās politikas ģenerāldirektorāta vietne
http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

Enerģotehnoloģiju stratēģiskais plāns
http://ec.europa.eu/energy/technology/set_plan/set_plan_en.htm

Eiropas "zaļās galvaspilsētas"
http://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/index_en.htm

ERAF regula pēc grozījuma izdarīšanas attiecībā uz energoefektivitāti
<http://www.europarl.europa.eu/oeil/FindByProcnum.do?lang=en&procnum=COD/2008/0245>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:126:0003:0004:EN:PDF>

http://www.greenovate-europe.eu/content/press_release

Saites uz ES vietnēm par klimata pārmaiņām

http://ec.europa.eu/environment/climat/home_en.htm

<http://ec.europa.eu/environment/climat/campaign/index.htm>

http://ec.europa.eu/climateaction/index_en.htm

Saites uz šajā izdevumā minētajiem projektiem/organizācijām

Ekonomists Džeremijā Rifkins skaidro trešās industriālās revolūcijas jēdzienu

<http://www.foet.org/lectures/lecture-hydrogen-economy.html>

<http://thirdindustrialrevolution.ning.com/>

Odersun – plānplēves fotoelementi

<http://www.odersun.de/index.php?lang=en> Projekts

Projekts *INCENDI* – cīņa pret mežu ugunsgrēkiem

<http://www.interreg3c.net/pdfdata/3S0132R.pdf>

Reinjona, saules baterijas enerģētiskās neatkarības nodrošināšanai

http://ec.europa.eu/environment/etap/inaction/showcases/france/415_en.html

Kopīgais pētniecības centrs

<http://ec.europa.eu/dgs/jrc/index.cfm>

Projekts *ESPACE* (Eiropas teritoriālā plānošana – pielāgošanās klimatiskajiem apstākļiem)

<http://www.espace-project.org/>

Projekts *POWER cluster*

<http://www.power-cluster.net/>

Bez emisijas, pētniecības stacija Antarktīkā

www.antarcticstation.org

Projekta *POWER cluster* biļetens

<http://www.power-cluster.net/Newsandevents/POWERclusternewsletter/tabid/694/Default.aspx>

Ziemeļjūras reģiona programma

<http://www.northsearegion.eu/ivb/home/>

Popakademie

<http://www.popakademie.de/index.php?id=1115>

Svонzijas universitātes Nanoveselības centrs

<http://www.swan.ac.uk/nanohealth/>

Manheimas *Musikpark*

<http://www.musikpark-mannheim.de/web09/>

Informāciju par *ex post* novērtējumiem var skatīt

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/rado2_en.htm

Eiropas Atjaunojamās enerģijas centrs

<http://www.eee-info.net/cms/>

Reģionālās politikas tīkla organizācijas

<http://www.interreg4c.eu/>

<http://www.espon.eu/>

<http://urbact.eu/>

Citas noderīgas saites

Videi draudzīga saite izklaidei un tīkla sakaru veidošanai

<http://www.play4climate.eu/index.php?lang=en>

Saite uz nākamā izdevuma galvenajām vietnēm

Reģionālās politikas ģenerāldirektorāta informācijas tīkls

http://ec.europa.eu/regional_policy/country/commu/index_en.cfm

REĢIONĀLĀS POLITIKAS VADĪBU PĀRŅEM JAUNS KOMISĀRS – IEPAZĪSIMIES AR PAVELU SAMECKI (*PAWEL SAMECKI*)

Dr. Sameckis ir studējis ekonomiku un ieņēmis Polijas Valsts bankas Starptautiskā departamenta direktora amatu, būdams atbildīgs par bankas ārējiem sakariem. Viņš ir bijis arī Pasaules Bankas pārvaldnieka vietnieks Polijā, Ekonomikas un finanšu padomes (ECOFIN apakšpadomes)

loceklis un Eiropas Centrālās bankas Starptautisko attiecību komitejas loceklis.

Pēc paša vārdiem...

"Eiropas reģionālā politika veicina Savienības līdzsvarotu attīstību un ir vērsta uz sociālo un ekonomisko atšķirību mazināšanu starp reģioniem.

Lielāko uzmanību veltot mazāk attīstītajiem apgabaliem, politika tiek īstenota visā ES, lai uzlabotu vienotā tirgus darbību un ļautu

iedzīvotājiem neatkarīgi no viņu dzīvesvietas pilnībā baudīt ekonomiskās integrācijas radītās priekšrocības. Politika rūpējas par infrastruktūras modernizāciju, inovāciju, atbalstu maziem un vidējiem uzņēmumiem un "videi draudzīgu" ekonomiku ar mērķi palielināt Eiropas konkurētspēju pasaules mērogā.

Reģionālā politika palīdz reģionu izaugsmei un darba vietu radīšanai, maksimāli izmantojot reģionu priekšrocības un potenciālu. Šī politika ir arī svarīgs veids, kā atbalstīt reālo ekonomiku pašreizējās krīzes situācijā.

Kā komisārs, kurš ir atbildīgs par reģionālo politiku, es redzu divus galvenos uzdevumus. Pirmkārt, turpināt vienkāršot politiku un paātrināt projektu īstenošanu dzīvē, ļaujot reģioniem gūt noturīgas ilgtermiņa priekšrocības. Otrkārt, sagatavot pamatdokumentu par politikas turpmāko virzību, pamatojoties uz iepriekšējā komisāra Danutas Hibneres (*Danuta Hübner*) uzsāktu diskusiju. Man ir stingra pārliecība par to, ka šī politika ir jāturpina, lai nodrošinātu reģionu un ES spēju izturēt visus pārbaudījumus gan šodien, gan nākotnē."

Parlamenta Regi komiteja

Tagad ir paziņoti Parlamenta Regi komitejas jaunie locekļi. Komitejas priekšsēdētāja būs Danuta Hibnere, iepriekš – komisāre reģionālās politikas jautājumos. Priekšsēdētāja vietnieki ir Georgios Stavrakakis, Markuss Pīpers, Feliza Hjusmenova un Mihails Tremopolos.

Komiteja ir atbildīga gan par reģionālo, gan kohēzijas politiku, jo īpaši par

- Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Kohēzijas fondu un citiem Savienības reģionālās politikas instrumentiem;
- citu Savienības politiku ietekmes vērtēšanu uz ekonomisko un sociālo kohēziju;
- Savienības strukturālo instrumentu koordināciju;
- visattālākajiem reģioniem un salām, kā arī pārrobežu un starpreģionālo sadarbību;
- attiecībām ar Reģionu komiteju, starpreģionālās sadarbības organizācijām un vietējām reģionālajām iestādēm.

Ex post vērtēšana

Tagad ir pieejami Eiropas kohēzijas politikas 2000.–2006. gada programmu *ex post* vērtēšanas pirmie rezultāti. REGIO ģenerāldirektorāts uzsāka ERAF vērtēšanu 2007. gadā ar 12 savstarpēji saistītiem dokumentu kopumiem par dažādiem politikas aspektiem. Apkopojums tiks publicēts 2010. gada sākumā. Drīz pēc tam sāksies darbs pie Kohēzijas fonda vērtēšanas, un tās rezultāti būs pieejami 2011. gadā. Vērtēšanas mērķis ir gūt pierādījumus par politikas rezultātiem un saprast, kas darbojas efektīvi un kas nedarbojas, un kāpēc tā notiek. Lai politiku uzlabotu, šos pierādījumus apspriež Komisijā, dalībvalstīs, reģionos un starp citām iesaistītajām pusēm.

2009. gada jūnijā REGIO ģenerāldirektorāts aicināja vērtētājus, sniegt atzinumu par trīs dokumentu kopumiem, kas attiecās uz īstenošanas sistēmām, – ERAF ietekmi uz dzimumu līdztiesības un demogrāfijas jautājumiem un lielāko projektu efektivitāti. Viņus uzklusīja dalībvalstu pārstāvji un zinātnieki. Tas ir sākums diskusijai, kas turpināsies atvērto durvju dienās (par vides, transporta un URBAN programmām), kā arī vēlāk – citos pasākumos.

Katrā izdevumā *Panorama* pēta, kā attīstās divi projekti no to vadītāju perspektīvas. Mēs ielūkojamies ERAF finansēto projektu kāpumos un kritumos: problēmu noteikšana un dalīšanās ar risinājumiem.

1. PROJEKTS

KAS NOTIEK PROJEKTĀ *POPAKADEMIE*

Manheimā atrodas ne tikai 2 000 m² lielais *Musikpark*, bet arī vienīgā Vācijas universitāte, kas piedāvā BA kursus modernajā mūzikā – populārās mūzikas un mūzikas industrijas universitāte *Popakademie*. Šī numura *Panorama* viesojās *Popakademie*, kas ir ar *Musikpark* saistīts projekts.

Fakti un skaitļi

ERAF finansējums – €2,6 miljoni
Valsts līdzfinansējums – €776 000

Manheima – pilsēta, kas radījusi sevi no jauna

Risinot problēmu, kā no industriāla centra pārvērsties modernā pilsētā ar dzīvotspējīgu ekonomiku, Manheima tālredzīgi pievērsās mūzikas industrijai, un tagad tajā ir atradušas mājvietu kā *Popakademie*, tā *Musikpark*. Pārorientēšanās plāns no ražošanas uz kultūru radās par pilsētas kultūras dzīvi atbildīgajam Dr. Kurcam (*Kurz*), pašreizējam pilsētas mēram.

Pilsēta mainīja akcentus; Udo Dähmens (*Udo Dahmen*), *Popakademie* direktors stāsta: "Manheima vienmēr bijusi iecienīta mūziķu vidū, un šeit dzīvo vairāki Vācijas ievērojamākie izpildītājmākslinieki." Pilsētas varas iestādes atzīst, ka svarīgs ir gan talants, gan iecietība, gan tehnika. Pilsētai ir talanti; par iecietību liecina tas, ka pilsēta ir uzņēmusi lielāko turku imigrantu skaitu Vācijā ārpus Berlīnes un tajā mīt 160 dažādas tautības. Tagad tiek attīstīta tehnika, un šajā kontekstā parādās *Popakademie* un ar to saistītais projekts *Musikpark*.

Sīva konkurence uz *Popakademie* kursiem

No 700 pretendentiem uz 200 vietām *Popakademie* ver savas durvis tikai vislabākajiem. "Mēs meklējam vīstalentīgākos, īpašus cilvēkus," saka Dähmens. Popindustrija pati ir neparasta, un universitāte izvēlas tikai tos, kam ir spējas darboties.

Universitātes piedāvājums izskaidro tās popularitāti. Te piedāvā divus kursus – mūzikas biznesa kurss, kurā māca arī mārketingu un mākslinieka karjeras veidošanu, paver ceļu darbībai šajā nozarē, kā arī sagatavo menedžerus. Vācijas lielākā ierakstu kompānija *Universal* ir pārvietojusi savu izglītības programmu no Berlīnes uz Manheimu; universitāte sadarbojas arī ar *MTV*, *Sony* un *AOL*. Tiem, kuriem vairāk interesē atrašanās uz skatuves, ir kurss popmūzikas skatuves dizainā. Šis kurss palīdz māksliniekiem ne tikai radoši attīstīties, bet arī iepazīstina ar nozares biznesa pamatiem, tā lai neviens no *Popakademie* beidzējiem nevarētu kļūt par negodīgu

menedžeru upuri. Visbeidzot, sekojot līdzī laikam, ir arī kurss digitālo inovāciju menedžmentā, kas sniedz zināšanas par digitālo industriju, intelektuālo īpašumu un interneta mārketingu. Šo kursu piedāvā biznesa programmā.

"Tas, ka esam pilntiesīga universitāte, nozīmē, ka varam rīkoties elastīgi un iet kopsolī ar nozari, kurai gatavojam studentus," skaidro Dähmens.

Trīs gadu darbs ir atmaksājies. Divi studenti piedalās britu dziedātājas Sāras Braitmenas (*Sarah Brightman*) koncerttūrē; viens ir ASV 40 labāko skaitā, un 90% pirmā gada biznesa programmas beidzēju ir atraduši pastāvīgu darbu. Grūtāk ir novērtēt situāciju ar mūziķiem, bet šķiet, ka 85% darbojas viņu izvēlētajā jomā.

Popakademie darbība

Universitāte ir tik populāra, ka tiks paplašināta tās sākotnējā ēka, piebūvējot klāt vēl divus stāvus, kur mācīties doktorantiem. "Ir pilnīgi skaidrs, ka mums jāattīstās tādā virzienā," saka Dähmens.

Dähmens ir pārliecināts, ka bez Eiropas Reģionālā attīstības fonda (ERAF) atbalsta *Popakademie* nebūtu nodibināta. Universitātes galvenajai ēkai piešķīra €1,7 miljonus, un tagad otrās ēkas izbūvei ERAF ir piešķīris gandrīz 1 miljonu euro. Kopējā platība ir 2 500 m², un tur ir izvietotas mēģinājumu telpas un studijas, kas aprīkotas ar visjaunāko tehnoloģiju. "Privātais investors nekad neieguldīs tādā apmērā, un tā kā universitātei ir jānodarbojas arī ar pētniecību, iekārtu un aprīkojuma kvalitāte ir būtiska," stāsta Dähmens.

Popakademie ir organizēta kā publiskā un privātā partnerība, kurā 75% pieder pilsētai un valstij, un pārējais – biznesa nozarēm. Sponsoru vidū ir *BASF*. "Mums ir ciešas saites ar viņiem. Pie viņiem strādā 32 000 cilvēki, un viņi vienmēr ir izjutuši vajadzību ieguldīt savos darbiniekos. Bieži tas izpaužas kā piedāvājums uz dažādiem kultūras pasākumiem, ieskaitot koncertus," turpina Dähmens.

Lai gan pārliecināts, ka atbalsts ir bijis nepieciešams sekmīgai idejas īstenošanai, Dähmens ir tikpat drošs, ka vajadzētu vienkāršot pieteikšanos uz Eiropas finansējumu. "Man ir jāalgo ierēdnis, kas nodarbojas ar visiem papīriem," viņš saka. Un, pieaugot vajadzīgo dokumentu daudzumam, ir diezgan grūti uzrakstīt projektu tā, lai tas atbilstu ES izvirzītajām prasībām un ES būtu gatava to finansēt. "Reizēm mēs nevaram ļaut, lai projekts runā pats par sevi. Varbūt tas ir tāpēc, ka mēs darām kaut ko neparastu, un man šķiet, kas tas, ko darām, ir jāpielāgo iepriekš noteiktiem kritērijiem."

2.

PROJEKTS

NANOVESELĪBAS CENTRS SVONZIJAS UNIVERSITĀTĒ

Modernās ēkas būve apstiprināta

Apstiprinājums jūlija sākumā nozīmē to, ka šogad sāksies modernās CNH ēkas celtniecība. Dzīvības zinātnes institūtā ieguldīs €34 miljonus, no tiem €14,8 miljonus investēs Eiropas Reģionālās attīstības fonds. Panorama pastāvīgā kontaktpersona, CNH izpildkomitejas loceklis Dr. Tims Kleipouls (*Tim Claypole*) ir aizņemts, pētot skaitļus. "Ir lieliska sajūta, ka varēsīm sākt un nākošais posms ir nodrošināts," viņš saka. "Tagad ir jāpārlecinās par detaļām un kā vislabāk izveidot budžetu."

Kamēr celtniecība risinājās tikai uz papīra, jautājums par ventilācijas kanālu skaitu un grīdas kvadrātmetriem nebija aktuāls. Taču, kad arhitekta koncepcijai ir jāpārņem reālā celtnieku veicamā darbā, sīkumi par katru dūmeni un telpas lielumu pēkšņi kļūst būtiski. "Es zinu gadījumus, kad lielās rūpnīcās ir uzbūvētas pārāk mazas telpas, lai tur ietilptu tām paredzētās iekārtas," turpina Kleipouls.

Tagad, kad ir lielāka skaidrība par to, kas nepieciešams, tehniskie noteikumi tiek nedaudz mainīti, jo plašas sterilās laboratoriju telpas un papildus ventilācija var paaugstināt izmaksas, tāpēc Kleipouls pēta konkursam iesniegtos piedāvājumus. "Daži var būt pat par 30% zemāki kā visaugstākā cena, bet tad ir jāapzina potenciālās slēptās izmaksas. Tādējādi, tas, kas izskatās lēts uz papīra, var gala rezultātā izrādīties visdārgākais."

Būs vajadzīgi divi saspringti gadi, kuru noslēgumā universitātei būs Dzīvības zinātnes centrs, līdzvērtīgs tiem, kādi ir citur Eiropā.

Vecs budžets, jauni fondi – piešķirumu pārskatīšana

Ja jums ir mērķfinansējums un paiet divi gadi, līdz jūs to saņemat, tad varat būt pārliecināti par vienu – aprēķini vairs neatbildīs un nāksies pārskatīt savu budžetu. "Jautājums ir par iekārtu atbilstību plānotajam rezultātam," skaidro Kleipouls. "Tā kā viņš ir atbildīgs par sadarbību ar vairākiem uzņēmumiem un noteikta produkta izveidi, Kleipoulam ir jānodrošina, lai par prioritāti kļūst iekārtas, ar kuru palīdzību iespējama mērķa sasniegšana."

Patikams pārsteigums bija atklājums, ka atsevišķas nepieciešamo iekārtu daļas var iegādāties ar *eBay* starpniecību. "Tā kā tā ir konkurējoša izsole, mēs darbojamies atbilstoši ES noteikumiem un rezultātā iegūstam labas lietas par lielisku cenu." Pat ja ņem vērā remonta izdevumus, šāda iekārta izmaksā lētāk nekā jauna. "Pašreizējais ekonomiskajās apstākļos speciālās silikona ražotnes bankrotē vai sāk ražot ko citu; tā rodas pārsteidzošas lietas," turpina Kleipouls. Brīdī, kad tiek meklēts, kā izgrozīties atvēlētajā budžeta robežās, šādi negaidīti pieejami materiāli ir patikams atradums.

Ja finansējumu vēl var atrast, tad sameklēt īstos cilvēkus komandas darbam nekad nav viegls uzdevums. Ja ir jāatrod speciālisti jomā, kas saistās ar drukājamām plēvē elektroniskām iekārtām, tad tas jau ir izaicinājums. Ir izdevies atrast dažus cilvēkus darbam projektā, bet meklējumi vēl turpinās, arī ASV un citviet. Kleipouls par to saka: "Mums burtiski ir jātieks uz pēdām cilvēkiem, kas mums ir vajadzīgi."

Apvienojot akadēmisko, privātā sektora un Valsts veselības dienesta darbību, Nanoveselības centrs (*Centre for Nanohealth, CNH*) strādā, lai pielietotu nanotehnoloģijas slimību noteikšanai un atbilstoši ārstēšanai.

Fakti un skaitļi

Saskaņā ar konverģences mērķi Nanoveselības centrā paredzēts ieguldīt aptuveni 21 miljonu euro. Finansēšana iesākta 2009. gadā un ilgs vairāk nekā 5 gadus.

Darba apraksts – teorijas pārvēršana realitātē

Tiem, kas ķersies pie šī darba, būs būtiska loma visjaunāko tehnoloģiju attīstībā Eiropā. Universitātes rada teorijas, un Nanoveselības centrs būs vieta, kur teorija tiks ar ražošanu. Centra uzdevums ir pārvērst teorētisko ideju produktā. Pēc tam uzņēmēji ievieš masveida ražošanā to, kas Centrā pārbaudīts.

Kleipoula komanda vērs skatienus arī uz Holsta centru Eindhovenā, domājot par zemas intensitātes apgaismojumu. Tā kā finansējums piešķirts saskaņā ar ES Septīto pamatprogrammu pētniecībai, ir paredzēta sadarbība ar *Philips* par drukāšanu elektronikai uz polimēru bāzes, kas būtu alternatīva silikonam. "Patiešām interesanti būtu redzēt, kā polimēru bāzes elektroniku varētu integrēt medicīnā," saka Kleipouls.

Kleipoulam tas nozīmē visjaunāko tehnoloģiju teoriju pārbaudi praksē dažādos pētniecības institūtos, kas tajā pašā laikā sadarbojas arī ar celtniekiem.

"Tas, ko mēs šeit darām, ir vērst uz to, lai ar ekspertu kopējām pūlēm, radītu tehnoloģiju, ko tālāk no laboratorijas var nodot uzņēmumiem, kas varētu šo precīzi ražot," skaidro Kleipouls.

KOMUNIKĀCIJA – NODERĪGA VISAI PLANĒTAI

Komunikācija – noderīga visai planētai

Ar klimata pārmaiņām saistīti jautājumi visā to dažādībā ir iekļauti ES reģionālās politikas dienas kārtībā un veido būtisku programmu izpildes un to mijiedarbības daļu. Tikli un programmas aptver vairākus reģionālās politikas aspektus, palīdzot cilvēkiem apkopot zināšanas un veidot saikni starp dažādiem investīciju veidiem. Šajā *Panorama* numurā mēs aplūkosim šādas programmas: *ESPON*, *URBACT* un *INTERREG*.

ESPON

(European Spatial Planning Observation Network; Eiropas Teritoriālās plānošanas novērošanas tīkls)

ESPON darbības trīs būtiski aspekti ir saistīti ar klimata pārmaiņām. Tas veic monitoringu par klimata pārmaiņu ietekmi uz dažādām ES teritorijām, seko tam, lai klimata pārmaiņas tiktu ņemtas vērā politiskos lēmumos, un atbalsta atjaunojamās enerģijas projektus.

"Klimata pārmaiņas ir būtiska *ESPON* 2013 programmas sastāvdaļa, jo tai ir globāls raksturs, kas ietekmē teritoriālo attīstību visā Eiropā," saka Pēters Mēlbijjs (*Peter Mehlbye*), *ESPON* Koordinācijas centra direktors. "Savā klimata pārmaiņām veltītajā projektā mēs rūpīgi pētīsim klimata ietekmi uz reģionālo konkurētspēju un visdažādākā veida teritoriālo kohēziju, ieskaitot Eiropu kopumā."

FOCI

(The Future Orientation for Cities; Pilsētu attīstība nākotnē)

ERAF finansējums – €748 000

Kopējais budžets – €999 000

Ilgums – no 2008. gada septembra līdz 2010. gada septembrim

Šis *ESPON* pētījums ir veltīts lielo pilsētu un aglomerāciju attīstībai un to ietekmei uz vidi. Lielās pilsētas ir būtiskas ekonomikas izaugsmei un vitāli svarīgas, lai sasniegtu Lisabonas stratēģijā izvirzītos mērķus attiecībā uz nodarbinātību un dzīves līmeņa uzlabošanu. Tomēr tās vieš bažas tiem, kas īsteno ar ilgtspējību saistītu politiku, piemēram, Leipcigas Hartu par ilgtspējīgām pilsētām.

FOCI pētījums pievērsīsies pilsētu attīstības ietekmei uz vidi, taču sīkāk analizēs arī piepilsētu paplašināšanos un ar to saistītās problēmas. Pieredze par pilsētu izplešanos pagātnē tiks salīdzināta ar jaunajām koncepcijām par ilgtspējību kā pilsētu attīstības veicinošu faktoru, kam ir pozitīva ietekme uz ekonomiku un vidi.

RegEnergy

Fakti un skaitļi:

- ERAF ieguldījums – €831 000
- Kopējais budžets – €1,2 miljoni

Ilgums – no 2005. gada aprīļa līdz 2007. gada septembrim

Paraugieties uz savu boileri – tas dod vielu pārdomām par to, kā vajadzētu attīstīties Eiropas apsildes sistēmām. Šodien saistībā ar klimata pārmaiņām un vēlmi uzlabot dzīves apstākļus pieaug pieprasījums pēc siltuma un dzesēšanas. Taču šis pieprasījums ceļ izmaksas un liek pārbaudīt, cik nekaitīgi videi ir mūsu galvenie piegāžu avoti.

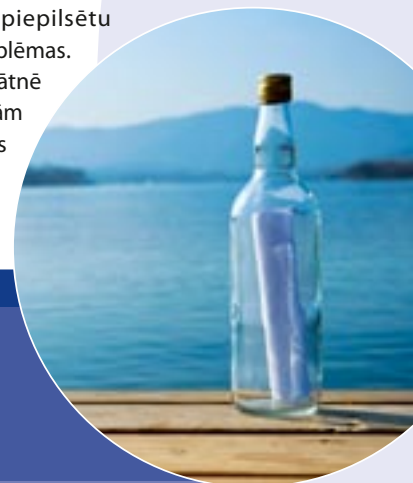
RegEnergy, kurš ir *RegioStars* konkursa 2009. gada finalists, palīdz ikvienam, kas darbojas siltumenerģijas jomā, gūt labumu no inovatīvām idejām un jaunām tehnoloģijām visā ES. Tas ir informatīvs tīkls, kurā apvienoti 18 partneri 11 valstīs, lai veicinātu drošu apgādi ar atjaunojamās enerģijas resursiem un tajā pašā laikā mazinātu reģionālas atšķirības attiecībā uz apgādi ar enerģiju un tās izmantošanu.

Projekta galvenie mērķi:

- radīt apkures un dzesēšanas jomā inovatīvo reģionu tīklu;
- izplatīt labas prakses politiku un informāciju par pieejamo finansējumu, kā arī atbalstīt projektu replicēšanu citās teritorijās;
- apzināt inovatīvos, pašvaldībās pārbaudītos gadījumus un modeļus, kas vērsti uz ilgtspējīgu apkures pārstrukturēšanu.

Projektā centās iesaistīt pašvaldību un reģionālos politiku veidotājus un plānotājus, reģionālos un municipālos energouzņēmumus, reģionālās attīstības institūcijas un aģentūras, kā arī tos, kas varētu veicināt iespējamu replicēšanu, piemēram, pašvaldību un reģionālās asociācijas.

Viens no ievērojamiem panākumiem bija tīmekļa vietnes "reg-energy.org" izveide pašvaldību un reģionālo lēmumu pieņēmējiem, tādējādi palīdzot sameklēt labas prakses piemērus politikas un finanšu jautājumos, kā arī attīstīt veidus ilgtspējīgu apkures un dzesēšanas projektu īstenošanai reģionā un pašvaldībās.

ReRISK (Reģioni, kuriem draud enerģijas trūkums)

ERAF finansējums – €524 000

Kopējais budžets – €700 000

Ilgums – no 2008. gada jūlija līdz 2010. gada jūlijam

Šis divus gadus ilgais projekts pievēršas jauniem atjaunojamās enerģijas avotiem. Tā izveidi sekmēja augošās enerģijas cenas un potenciālais enerģijas trūkums, un projekts koncentrējas uz ilgtspējīguma mērķiem, kas izvirzīti ES ministru apstiprinātajā Teritoriālās attīstības darba kārtībā 2007. Tiks sniegti skaidri, līdzsvaroti pierādījumi par augošo degvielu cenu ietekmi uz reģionu un to, kā tā savukārt ietekmē konkurētspēju un Eiropas reģionu kohēziju ilgtermiņā.

URBACT (Tikla programma pilsētu attīstībai)

Pilsētvides attīstības programma *URBACT* nodrošina, ka vadošajiem partneriem ir iespēja sazināties un apmainīties ar informāciju par to, kā viņi izmanto novatoriskas idejas savos projektos.

Viss, ko dara, pilsētas, kas saņēmušas ES finansējumu, ir viņu pašu ziņā, un prioritātes nosaka vietējā sabiedrība un uzņēmējdarbība. *URBACT* programma ir augstāka līmeņa instruments, kas finansē 28 tīklus un nodrošina savstarpējas saziņas iespējas 181 pilsētai un 5 000 dalībniekiem visā ES, kā arī Norvēģijā un Šveicē. Katrs tīkls aptver ekonomiskas, sociālas un vides tēmas, un to vada vadošā partnera organizācija un vadošais eksperts.

INTERREG IVC (Starpreģionu sadarbības programma IVC)

ERAF budžets – €321 miljoni

Starpreģionu sadarbības programma *INTERREG IVC* turpina lauzt ceļu sadarbībai starp reģioniem un dalībvalstīm saistībā ar ES apņemšanos panākt lielāku pievienoto vērtību nodokļu maksātājiem. Tieši šīs programmas centrā ir inovācijas un vide laikam no 2007. gada līdz 2013. gadam, un tā ir cieši saistīta ar ES uzmanību ilgtspējīgai attīstībai, inovācijām un nodarbinātībai, kas pazīstama kā atjaunotā Lisabonas stratēģija. Daļa ieguvumu rodas no savstarpējas apmaiņas ar zināšanām, kamēr citos gadījumos reģioni ar mazāku pieredzi var salīdzināt sevi ar vairāk attīstītajiem. Jebkurā gadījumā šī sadarbība virza labas prakses ieviešanu vispārējās kopējās attīstības programmās. "Tā kā klimata pārmaiņu radītajām sekām robežas nav šķērslis, ir skaidrs, ka starpreģionālā sadarbība var dot pievienoto vērtību," saka Mišels Lamblēns (*Michel Lamblin*),

INTERREG IVC programmas direktors. "Reģioni var dalīties pieredzē, pārņemt to, kas citur jau ir ieviests, un atrast to, kas vislabāk piemērots pašu reģionam. Katram iesaistītajam reģionam tas ir acīmredzams laika un naudas ietaupījums."

INTERREG IVC projekti pievēršas divām plašām tēmām: pirmā no tām saistās ar inovācijām un uz zināšanu balstītu ekonomiku; otrā – ar projektiem par vidi un risku novēršanu. Otrajā tēmā tiek aplūkoti daudzi kardināli jautājumi, ieskaitot jaunākās tendences mežu apsaimniekošanā un atjaunojamo enerģijas avotu izmantošanā.

FUTUREforest (Nākotnes meži)

Mežam ir būtiska loma līdzsvara saglabāšanā vidē, un to var izmantot arī daudzu uzlabojumu ieviešanai. Projektā *FUTUREforest* ir iesaistītas astoņu reģionu mežu apsaimniekotāju institūcijas, lai dalītos ar informāciju par praktiskas dabas jautājumiem, tādiem kā bioloģiskās daudzveidības uzturēšana, ūdens un augsnes struktūras līdzsvara uzlabošana, kā arī ieņēmumu vairošana no mežkopības produktiem. To sadarbība uzlabos labas prakses izplatību un nodrošinās stratēģisko vadību lēmumu pieņemšanā saistībā ar turpmāko politiku. Šim triju gadu ilgajam projektam kopumā ir atvēlēti €1,9 miljoni (ERAF €1,5 miljoni).

RegioClima (Reģionālā sadarbība adaptācijai klimata pārmaiņām)

Klimata izmaiņas notiek neatkarīgi no tā, vai mums tās patīk vai nepatīk, un projekts *RegioClima* cenšas parādīt, ko varam iegūt, pielāgojoties šīm izmaiņām. Šī projekta astoņiem dalībniekiem ir piešķirti €2 miljoni (ERAF €1,6 miljoni), lai viņi apzinātu vislabākos veidus, kā pielāgoties klimata izmaiņām un kā iestrādāt jaunas pieejas savās reģionālās attīstības programmās.

IEPRIEKŠĒJAIS IZDEVUMS

Panorama iepriekšējais izdevums bija veltīts ES stratēģijai Baltijas jūras reģionā. Šeit atrodas 8 000 km gara krasta līnija, kas pieder astoņām ES dalībvalstīm, un vides apstākļi Baltijas jūrā turpina pasliktināties. 2009. gada jūnijā Komisija pieņēma ES stratēģiju Baltijas jūras reģionam, kuras mērķis ir darīt šo unikālo Eiropas daļu ekoloģiski ilgtspējīgu, bagātu, pieejamu un pievilcīgu, kā arī drošu. Stratēģija ir arī svarīgs solis integrētās jūrniecības politikas reģionālajā īstenošanā. Kaut arī stratēģijai nav sava finansējuma, Baltijas jūras reģionam laikā no 2007. līdz 2013. gadam tiks piešķirti €44 miljardi no ES reģionālās politikas līdzekļiem un cita ES finansējuma. Jaunos projektos tiks iesaistīti daudzi cilvēki un organizācijas no visa reģiona. Risinot daudzus ikdienas dzīves jautājumus reģionā, projekti, piemēram, sekmēs piesārņojuma samazinājumu jūrā, uzlabos transporta sistēmas un energoapgādes tīklus un stiprinās aizsardzību pret nopietnām ārkārtas situācijām jūrā un uz sauszemes. ES stratēģija Baltijas jūras reģionam ir nosūtīta apspriešanai un apstiprināšanai ES Parlamentam un Padomei.
http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/baltic/index_en.htm

NĀKAMAIS IZDEVUMS

Nākamais izdevums būs veltīts sabiedrības iepazīstināšanai ar ES reģionālo politiku. Svarīgs 2007.–2013. gada kohēzijas politikas reformas elements ir aizvien lielāka politikas caurskatāmība un redzamība.

Panorama nākamajā izdevumā būs iekļauti novatoriski un veiksmīgi piemēri par to, kā tiek izplatīta informācija 271 ES reģionos. Mēs aplūkosim to, kā, izmantojot jaunāko plašsaziņas līdzekļu sniegtās priekšrocības, panākt labu saziņu bez liela līdzekļu ieguldījuma, kas ir vajadzīgs saziņai un kāpēc efektīva saziņa ir tik svarīga reģionālajā politikā. Divi žurnālisti, kas raksta reģioniem, pastāstīs, kāda informācija viņiem ir vajadzīga, lai par jums uzrakstītu, un programmas referents dalīsies pieredzē par to, kā, strādājot ar nelielu budžetu, piesaistīt mediju uzmanību.

Rakstiet uz regio-panorama@ec.europa.eu un stāstiet mums par veiksmīgākajiem sabiedrības informēšanas pasākumiem, kā arī informējiet mūs par to, kādi reģionālās politikas elementi jūs pašreiz interesē.

DATUMI	PASĀKUMS	NORISES VIETA
2009. gada 1. oktobris	Konference "Kā kohēzijas politika palīdz lauku attīstībai?" http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/agenda/index_en.cfm	Brisele (BE)
2009. gada 5.–8. oktobris	Atvērto durvju dienas "Reģionu un pilsētu Eiropas nedēļas; globālie izaicinājumi, Eiropas atbilde" http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/od2009/	Brisele (BE)
2009. gada 15. oktobris	Zviedrijas prezidentūras konference vides, klimata pārmaiņu un drošības jomā "Pretī izaicinājumiem" http://www.se2009.eu/en/meetings_news/2009/10/15/conference_on_environment_climate_change_and_security	Stokholma (SE)
2009. gada 15. oktobris	Seminārs "Kohēzijas politika, inovācija un Baltijas jūras stratēģija vietējā līmenī" http://www.in.ee/	Tallina (EE)
2009. gada 15.–16. oktobris	Starptautiska konference "Ekoloģiskie tikli Alpos – vai šāda atbilde uz klimata pārmaiņām ļaus saglabāt bioloģisko daudzveidību?" http://www.alparc.org/event-calendar/events-of-alparc	Berhtesgādene (DE)
2009. gada 27.–29. oktobris	Starptautisks simpozijs "Pielāgošanās stratēģijas klimata pārmaiņām Eiropas reģionos" http://www.regional-climate.eu/	Diseldorfa (DE)
2009. gada 30. oktobris	Seminārs "Izaugsme un konkurētspēja, izmantojot atjaunojamus enerģijas resursus" http://www.pohjois-savo.fi/	Kuopio (FI)
2009. gada 30. novembris – 1. decembris	Konference "Jaunas metodes kohēzijas politikas vērtēšanai – atbildības un zināšanu veicināšana" http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/evaluation2009/index_en.htm	Varšava (PL)
2009. gada 7.–18. decembris	ANO Klimata pārmaiņu konference (COP15) http://en.cop15.dk/ http://unfccc.int/	Kopenhāgena (DK)
2009. gada 10.–12. decembris	Zviedrijas prezidentūras konference kohēzijas politikas un teritoriālās attīstības jomā http://www.se2009.eu/kiruna10december	Kiruna (SE)
2010. gada 21.–22. maijs	Ilgadējā konference "Reģioni ekonomiskām pārmaiņām" un 2010. gada balvas <i>RegioStars</i> piešķiršana http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/interregional/ecochange/index_en.cfm	Brisele (BE)

Informāciju par galvenajiem reģionālās politikas notikumiem meklējiet:
http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/agenda/index_en.cfm

NODROŠINIET, KA JŪS SADZIRD

Panorama gaida jūsu komentārus un jautājumus. Nākamā izdevuma tēma būs informācijas izplatīšana par reģionālo politiku.

Mēs vēlamies jūs uz klausīt. Pastāstiet mums par veiksmīgākajiem sabiedrības informēšanas pasākumiem, efektīviem saziņas veidiem vai arī par mazāk veiksmīgiem gadījumiem vai grūtībām, mēģinot piesaistīt uzmanību līdzfinansētiem projektiem. Mēs izvēlēsimies dažus no jūsu iesūtītajiem komentāriem un jautājumiem un lūgšim ekspertus izteikties par tiem jaunajā rubrikā "Lai nebūtu problēmu". Mēs labprāt dzirdētu arī to, kādi reģionālās politikas aspekti pašlaik piesaista jūsu uzmanību. Tātad – ja jums ir kas sakāms, runājiet! Sazinieties ar mums un izsakiet savus jautājumus vai viedokli par šo vai jebkuru citu reģionālās politikas jautājumu, rakstot uz adresi

regio-panorama@ec.europa.eu

KN-LR-09-031-LV-C

ISSN 1725-8235

© Eiropas Kopienas, 2009
Pārpublicēšanas gadījumā atsauce uz avotu ir obligāta.

Drukāts Beļģijā

EIROPAS SAVIENĪBAS PUBLIKĀCIJU BIROJS
L-2985 Luxembourg

Eiropas Komisija, Reģionālās politikas ģenerāldirektorāts
B.1 sadaļa – Komunikācija, informācija un attiecības ar trešajām valstīm
Raphaël Goulet
Avenue de Tervueren 41, 1049 Bruxelles/Brussel, BELGIQUE/BELGIË
Fakss +32 22966003
E-pasts: regio-info@ec.europa.eu
Tīmekļa vietne: http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

■ Publikāciju birojs